SPRAWOZDANIE

POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO

1. IV. 1938 — 31. III. 1939

POD REDAKCJĄ
WOJCIECHA HEJNOSZA
sekretarza
i
TADEUSZA URBAŃSKIEGO
skarbnika

Z ilustracją przedstawiającą stan budowy
„Domu Nauki“ P. T. H. we Lwowie z dn. 1. XII. 1938

LWÓW
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE
1939

SPRAWOZDANIE

POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO

1. IV. 1938 — 31. III. 1939

POD REDAKCJĄ
WOJCIECHA HEJNOSZA
sekretarza
i
TADEUSZA URBAŃSKIEGO
skarbnika

Z ilustracją przedstawiającą stan budowy
„Domu Nauki“ P. T. H. we Lwowie z dn. 1. XII. 1938

LWÓW
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE
1939

378 39
Z DRUKARNI ZAKŁADU NARODOWEGO IMIENIA OSSOLIŃSKICH
POD ZARZĄDEM FRANCISZKA KADLECA

A. ZARZĄD GŁÓWNY P. T. H.

SPRAWOZDANIE PREZESA

W roku sprawozdawczym zmarli następujący członkowie Towarzystwa:

Członkowie honorowi:

WILHELM BRUCHNALSKI
we Lwowie

ALEKSANDER BRÜCKNER
w Berlinie

Członkowie czynni:

WACŁAW ANCZYC

KLEMENS BĄKOWSKI
w Krakowie

KONSTANTY CHYLIŃSKI

TADEUSZ FURTAK

KS. GERARD SZMYD

KS. JÓZEF TEODOROWICZ
arcybiskup obrz. orm.

KS. JÓZEF ZAJCHOWSKI
we Lwowie

JAN JAKUBOWSKI

STEFAN JAWDYŃSKI

WINCENTY ŁOPACIŃSKI
w Warszawie

Cześć ich pamięci!

Rok sprawozdawczy był — na ogół rzecz biorąc — okresem normalnej pracy Towarzystwa, której rezultaty w sumie dorównują niewątpliwie rezultatom lat poprzednich. Jednakże przy bliższym badaniu tej działalności daje się zauważyć pewna różnica w zestawieniu z rokiem poprzednim; kiedy bowiem w tamtym roku wszystkie Oddziały wykazywały pewną równomierną żywotność, to w obecnym okresie sprawozdawczym widzi się obok wzmożonej działalności niektórych (np. Oddział warszawski) niemal zupełną bezczynność innych, tak dalece, że nawet nie były one w stanie przedłożyć sprawozdań. Jest to oczywiście zjawisko ujemne, któremu trzeba będzie na przyszłość zapobiec. Także niektóre referaty przy Zarządzie Głównym Towarzystwa nie mogą niestety wykazać się jakąś pracą za rok ubiegły.

Ze spraw, które nas więcej w roku sprawozdawczym zajmowały, wymienić trzeba najpierw budowę naszego „Domu Nauki“ we Lwowie. Zgodnie z projektem rozpoczęliśmy jego budowę w połowie lipca ub. r. według planów, opracowanych przez p. Inż. T. Soleckiego, który też objął kierownictwo budowy. Wykonanie powierzyliśmy p. Inż. M. Kolbuszowskiemu, który zobowiązał się doprowadzić budowę w stanie surowym pod dach przed zimą, czego jednak nie udało się w zupełności osiągnąć, a to zarówno ze względu na pewne nieprzewidziane trudności terenowe, jak również z powodu warunków atmosferycznych. W miesiącach zimowych przygotowane zostały plany robót i urządzeń wewnętrznych, mających rozpocząć się na wiosnę br.; przygotowano więc plany instalacji centralnego ogrzewania, wodociągu, elektryczności, gazu i kanalizacji, rozpisano oferty na te roboty, jak również na roboty stolarskie i rzeźbiarskie. Obecnie są one bądź już ukończone, bądź też znajdują się na ukończeniu. Przed niedawnym czasem rozpisaliśmy przetarg na wykończenie budowy pod klucz. Wydatki gotówkowe na dotychczasowe prace wynoszą około 320.000 zł. Mamy nadzieję, że w jesieni rb. dom będzie oddany do użytku.

Agendy, związane z budową „Domu Nauki“ spoczywały przeważnie w ręku osobnej Komisji (zob. dalej sprawozdanie). Do bezpośredniego czuwania nad budową był wyłoniony kilkuosobowy Komitet z p. dyr. E. Barwińskim i ks. prof. J. Umińskim na czele. Osobna podkomisja została stworzona dla opracowania projektu urządzenia części reprezentacyjnej domu.

Wielką naszą troską było również zdobywanie środków finansowych na dalsze prowadzenie budowy. Z przyjemnością możemy tu stwierdzić, że w dalszym ciągu cieszyliśmy się życzliwością i wspaniałomyślnym poparciem szeregu instytucyj i osób, które zrozumiały doniosłość naszego przedsięwzięcia i pospieszyły nam z pomocą. Oprócz więc dotacyj, wymienionych już w zeszłorocznym sprawozdaniu, przyznali nam je, względnie na-

BUDOWA „DOMU NAUKI“ P. T. H.
Stan z dnia 1 XII 1938

wet już wypłacili: Fundusz Pracy — 150.000 zł (czyli razem 250.000 zł); S. A. „Chodorów“ oraz Rada Nadzorcza tej Spółki w osobach: dra Leona barona de Vaux, Antoniego hr. Lanckorońskiego i Elżbiety ks. Lubomirskiej — 45.000 zł; Ministerstwo Spraw Wojskowych 25.000 zł; śp. ordynat Maurycy hr. Zamoyski — 15.000 zł; Centralna Małop. Kasa Oszcz. we Lwowie — 5.000 zł (razem 15.000 zł); Bank Polski — 5.000 zł (razem 15.000 zł); nadto Związek Polskich Fabryk Cementu „Portland Cement“ ofiarował 15 ton cementu. Wszystkim tym Instytucjom i wielkodusznym Ofiarodawcom przy tej sposobności raz jeszcze najserdeczniej dziękujemy za ich wielce łaskawą pomoc.

Dalszą sprawą, której więcej czasu i uwagi poświęciliśmy w roku ubiegłym, było przygotowanie VII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich we Lwowie w r. 1940. Ze względu na to, że Zjazd ten odbędzie się w 600-ną rocznicę objęcia Lwowa i Ziem południowo- wschodnich przez Kazimierza Wielkiego, zdecydowaliśmy, że zostanie on poświęcony przede wszystkim omówieniu zagadnień z tym faktem i tymi ziemiami złączonych. O ogólnych zasadach organizacji tego Zjazdu zadecyduje Stała Delegacja Zjazdów Historyków Pol., której posiedzenie odbędzie się niebawem we Lwowie. Program Zjazdu został już częściowo ustalony na posiedzeniu Zarządu Gł. Towarzystwa w grudniu ub. r., a to na podstawie projektu, przygotowywanego przez p. doc. K. Tyszkowskiego w porozumieniu z ks. prof. J. Umińskim i prof. K. Hartlebem. Do przeprowadzenia wszelkich prac przygotowawczych został powołany osobny Komitet wykonawczy z ks. prof. J. Umińskim na czele (zob. dalej sprawozd. Komitetu).

Wydarzeniem z roku ubiegłego, o którym należy osobno wspomnieć, jest udział naszego Towarzystwa i jego członków w VIII Międzynar. Kongresie Nauk Historycznych w Zurychu jesienią ub. r. Otóż zaraz na wstępie trzeba zaznaczyć, że udział ten wypadł ze wszech miar dodatnio i korzystnie, co zgodnie stwierdzili nie tylko nasi jego uczestnicy, lecz także i cudzoziemcy. Mimo obecnych trudności paszportowych i dewizowych delegacja nasza wyjechała w dość licznym składzie tak, że ze względu na ilość uczestników zajęła czwarte miejsce (po Szwajcarii, Niemczech i Francji), a ze względu na zgłoszone referaty nawet trzecie (po Francuzach i Włochach). Na czele delegacji, jako jej przewodniczący z ramienia naszego Towarzystwa oraz jako oficjalny delegat Rządu stał prezes Oddziału krakowskiego prof. Stanisław Kutrzeba.

Otóż trzeba tu zaznaczyć, że na ten niewątpliwy sukces naszej delegacji złożyło się także kilka ubocznych poniekąd okolicz-

ności, jak ta, że prace kongresowe odbywały się w gmachu Politechniki zurychskiej, w którego westybulu wmurowana jest tablica pamiątkowa dla śp. Gabriela Narutowicza, I-go Prezydenta Rzeczypospolitej, zarazem długoletniego profesora tej uczelni. Pod tablicą tą delegacja nasza złożyła uroczyście piękny wieniec. Jeszcze lepszą sposobnością do zaznaczenia węzłów, łączących Polskę ze Szwajcarią, była oficjalna wycieczka wszystkich uczestników Kongresu do zamku i muzeum polskiego w Rapperswylu celem obejrzenia stale tam istniejącej wystawy pt. „Polska współczesna", oraz specjalnie zorganizowanej przez nasze Towarzystwo przy współudziale Ministerstwa Spraw Zagr. wystawy polskiej książki historycznej za ostatnie pięciolecie (1933—38). Obie te wystawy udatnie zorganizowane i świetnie przez prof. O. Haleckiego objaśniane, zrobiły na cudzoziemcach bardzo dodatnie wrażenie.

Duże znaczenie propagandowe miała też przygotowana przez nasze Towarzystwo i wydana pod redakcją prof. M. Handelsmana publikacja pt. „Pologne — Suisse", na którą złożyło się kilkanaście artykułów naszych (z 1 wyjątkiem) uczonych, przedstawiających rozwój wzajemnych stosunków obu tych krajów w ciągu dziejów (zob. dalej Wydawnictwa P. T. H.). Publikacja ta została rozdana w czasie Kongresu w większej ilości egzemplarzy najpierw przedstawicielom władz szwajcarskich zarówno krajowych, jak kantonalnych i m. Zurychu, dalej wszystkim członkom delegacji szwajcarskiej oraz wybitniejszym członkom innych delegacyj zagranicznych. Jak mile została publikacja ta przyjęta, zwłaszcza przez gospodarzy Szwajcarów, widocznym to było najlepiej z przemówienia przewodniczącego szwajcarskiego Komitetu organizacyjnego prof. H. Nabholza, wygłoszonego wobec plenum Kongresu na jego zamknięciu, w którym to przemówieniu została ona niemal pokrótce zreferowana, gdyż mówca chcąc wytłumaczyć słuchaczom genezę tej publikacji, za którą naszej delegacji dziękował, musiał zwrócić uwagę na te szczególne węzły, jakie Polskę i Szwajcarię łączyły i łączą. Osobne podziękowanie za tę publikację otrzymaliśmy także od Rządu szwajcarskiego.

Szczegóły, dotyczące udziału naszej delegacji w naukowej i organizacyjnej stronie Kongresu podaje zamieszczone dalej sprawozdanie przewodniczącego delegacji prof. St. Kutrzeby. Tu trzeba jeszcze osobno wspomnieć o pomocy, jakiej doznaliśmy w organizowaniu tej imprezy. I tak: Ministerstwo W. R. i O. P. przyznało nam subwencję w kwocie 5.000 zł, zaś Instytut Śląski w Katowicach kwotę 1.500 zł, które to kwoty zostały zużyte na zasiłki dla referentów na wyjazd do Zurychu. Ponadto Kasa Mianowskiego udzieliła nam subwencji w kwocie 1.000 zł, M. W. R. i O. P. w kwocie 2.000 zł

na częściowe pokrycie kosztów publikacji „Pologne — Suisse“, za którą to pomoc Instytucjom tym serdeczne składamy dzięki.

Jak w latach poprzednich, tak i w roku sprawozdawczym utrzymywało Towarzystwo nasze żywe stosunki z pokrewnymi towarzystwami i organizacjami. W szczególności trzeba tu wspomnieć o zorganizowaniu przez nas w październiku ub. r. łącznie z Instytutem Bałtyckim w Gdyni i z jego inicjatywy odczytów p. Nilsa Ahnlunda, profesora Uniwersytetu w Stockholmie, którego przyjmowały Zarządy Oddziałów naszego Towarzystwa w Warszawie, Krakowie i Poznaniu.

Na wniosek Sekcji Dydaktycznej przeprowadziliśmy za zgodą M. W. R. i O. P. ankietę wśród nauczycieli historii w średnich szkołach ogólnokształcących i zawodowych w sprawie ich pracy naukowej, rozsyłając około 1.300 egzemplarzy odpowiedniego kwestionariusza, opracowanego przez Sekcję. W związku z tą ankietą odnieśliśmy się do poszczególnych Kuratoriów O. S. o dostarczenie nam danych o ilości pracujących w odnośnych okręgach nauczycieli-historyków. Uzyskane w ten sposób materiały posłużą za podstawę osobnego opracowania (zob. Sprawozdanie Sekcji Dydaktycznej).

Stan finansowy naszego Towarzystwa ilustrują zamieszczone dalej sprawozdania Skarbnika Zarządu Gł. oraz poszczególnych Oddziałów. Tutaj ograniczymy się do ogólnej uwagi, że w roku ubiegłym nastąpiła pewna poprawa tego stanu, chociaż mieliśmy do wyrównania jeszcze parę zaległości z lat poprzednich. W każdym jednak razie daleko jest do stanu pomyślności i szczupłość naszych zasobów materialnych wpływa niewątpliwie bardzo ujemnie na naszą pracę. A przypominamy, że budowa „Domu Nauki“ prowadzona jest zupełnie niezależnie od zwyczajnego budżetu Towarzystwa i w niczym go nie obciąża. Jeżeli chodzi o subwencje, to oprócz już wyżej wspomnianych otrzymaliśmy w roku sprawozdawczym jeszcze następujące: z Ministerstwa W. R. i O. P. (łącznie z wspomnianymi wyżej 2.000 z) kwotę 20.000 zł; z Funduszu Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego kwotę 4.000 zł na częściowe pokrycie kosztów druku reedycji Bibliografii Historii polskiej L. Finkla; z Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie kwotę 1.000 zł. Za pomoc tę wyrażamy jeszcze na tym miejscu naszą głęboką wdzięczność i serdeczne podziękowanie.

To wszystko pozwala nam zakończyć wyrażeniem nadziei, że w roku przyszłym rozwój Towarzystwa i jego prac nie napotka żadnych większych przeszkód i trudności i że będzie ono mogło, jak dotychczas, owocnie pracować dla dobra polskiej Nauki i Kultury.

SPRAWOZDANIE SEKRETARZA

Doroczne Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Historycznego (Kwartalnik Historyczny 1938, str. 593—596) odbyło się dnia 4 czerwca 1938 o godz. 9.30 w lokalu Zakładu Historii Polski Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Dokonano na nim wyboru Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego w następującym składzie: Prezes: Ludwik Kolankowski; wiceprezesi: Eugeniusz Barwiński (Lwów), Stanisław Kętrzyński (Warszawa), Władysław Semkowicz (Kraków), Kazimierz Tymieniecki (Poznań), Stefan Ehrenkreutz (Wilno); sekretarz: Wojciech Hejnosz (Lwów); zastępca: Stanisław Hoszowski (Lwów); skarbnik: Tadeusz Urbański (Lwów); zastępca: Bronisław Włodarski (Lwów); redaktor Kwartalnika Historycznego: Kazimierz Tyszkowski (Lwów); zastępca: Feliks Pohorecki (Lwów); delegat do spraw międzynarodowych: Marceli Handelsman (Warszawa); delegaci do Międzynarodowego Komitetu Nauk Historycznych: Bronisław Dembiński (Poznań, spoza Zarządu), — a w razie, gdyby ten wyboru nie przyjął Oskar Halecki (Warszawa) — i Marceli Handelsman; zastępcy: Jan Dąbrowski (Kraków) i Jan Rutkowski (Poznań, spoza Zarządu); delegaci do Komisji Dydaktycznej: Jan Dąbrowski, Marceli Handelsman i Kazimierz Tyszkowski; zastępca Tadeusz Urbański; referent propagandy: Stanisław Łempicki (Lwów); zastępca: Łukasz Kurdybacha (Lwów, spoza Zarządu); członkowie Zarządu: Mieczysław Gębarowicz (Lwów), Kazimierz Hartleb (Lwów), Stefan Inglot (Lwów), Władysław Konopczyński (Kraków), Stanisław Kutrzeba (Kraków), Otton Laskowski (Warszawa), Zygmunt Lorentz (Łódź), Wincenty Łopaciński (Warszawa), Tadeusz Manteuffel (Warszawa), Teofil E. Modelski (Lwów), ks. Józef Umiński (Lwów). Zastępcy członków: Łucja Charewiczowa (Lwów), Stanisław Hoszowski, Kazimierz Lewicki (Lwów), Roman Lutman (Katowice), Karol Piotrowicz (Kraków), Adam Skałkowski (Poznań), Bronisław Włodarski i Stanisław Zajączkowski (Wilno).

Członkowie Komisji Rewizyjnej: Leon Białkowski (Lublin), ks. Jan Kwolek (Przemyśl), Helena Polaczkówna (Lwów), Tadeusz Solski (Lwów), Stefan Uhma (Lwów).

Redakcję Wiadomości historyczno - dydaktycznych powierzono na podstawie uchwały Komisji Dydaktycznej Kazimierzowi Tyszkowskiemu i Antoniemu Knotowi (Lwów).

Zarząd Główny odbył w r. 1938/9 5 posiedzeń, z tego 2 plenarne, a 3 w gronie lwowskich członków, z tego 1 posiedzenie łącznie z Komisją Budowy „Domu Nauki“ P. T. H. Ponadto odbył się szereg konferencyj prezydialnych i komisyjnych (zob. sprawozd. komisyj).

VIII Międzynarodowy Kongres Nauk Historycznych w Zurychu

(Sprawozdanie przewodniczącego pol. delegacji i delegata Rządu prof. Stanisława Kutrzeby)

Międzynarodowy Kongres Historyczny rozpoczął się w Zurychu dnia 28 sierpnia 1938 r. zebraniem ogólnym wszystkich członków Kongresu, na którym słowo wstępne wygłosił w 4 urzędowych językach szwajcarskich prezes Komitetu szwajcarskiego prof. Nabholz, poczem nastąpiły przemówienia powitalne w imieniu rządu szwajcarskiego, rektorów Uniwersytetu i Politechniki w Zurychu, oraz sprawozdanie z ostatniego roku prezesa Związku Historycznego prof. Temperleya. W dniach następnych od 29 sierpnia do 3 września odbywały się rano i popołudniu posiedzenia w sekcjach, poczem w sobotę 3 września o godz. 5-tej nastąpiło zamknięcie. Według drukowanej listy członków Kongresu zgłoszonych było na Kongres historyków koło 1200 wraz z osobami towarzyszącymi. Z tego oczywiście część nie przyjechała. Wszystkich odczytów na Kongres zgłoszonych było 324, w tym polskich 35, wygłoszono koło 280, w tym polskich odczytów 29. Mianowicie z Polski mieli odczyty:

1. Birkenmajer A., Kraków, L'Université de Cracovie centre international d'enseignement astronomique à la fin du Moyen-âge.
2. Dąbrowski J., Kraków, West-Europa und die orientalische Frage im XIV. und XV. Jahrhundert.
3. Dembińska A., Poznań, Sigismond I-er et Charles Quint. (Problèmes de paix et de guerre 1540—1548).
4. Feldman J., Kraków, L'influence de la question polonaise sur la formation de la S-te Alliance.
5. Gąsiorowska N., Warszawa, Enseignement de l'histoire dans les écoles professionnelles.
6. Halecki O., Warszawa, Occident et Orient à l'époque des grands conciles.
7. Handelsman M., Le procès de la renationalisation de la Silésie au XIX-e siècle.
8. Hejnosz W., Lwów, Die Frage der Unfreiheit und Sklaverei bei Westlaven (Polen, Böhmen) im Mittelalter.
9. Karwasińska J., Warszawa, La remise des archives dans les traités de l'Est européen: a) Respect des fonds, b) Application internationale.
10. Konopczyński Wł., Kraków, Ligues et associations politiques au Moyen-âge et aux temps modernes.
11. Koranyi K., Lwów, Über schweizerische und polnische Kriegsartikel, besonders im XVII. Jahrhundert.
12. Korduba M., Warszawa, Die dominierende Stellung des Fürstentums Halicz-Volynien im europäischen Osten während der zweiten Hälfte des XIII. Jahrhunderts.

13. Kot St., Kraków, L'influence suisse sur la réforme en Pologne.

14. Kukiel M., Kraków, L'influence de la tradition et de la révolution sur les armées de l'époque napoléonienne.

15. Kutrzeba St., Kraków, Les principes du développement des états en Europe occidentale et orientale.

16. Maleczyński K., Lwów, Die westeuropäischen Einflüsse auf die polnische Königs- und Privaturkunde des Mittelalters.

17. Ks. Obertyński Z., Warszawa, Die Union der Ruthenen und die Union der Armenier, eine Paralelle.

18. Piwarski K., Kraków, Die Vermittlungsversuche Polens in dem Kriege Ludwigs des XIV. mit der zweiten Koalition.

19. Rutkowski J., Poznań, Les revenus seigneuriaux en Pologne à l'époque du 2-me asservissement des paysans.

20. Semkowicz Wł., Kraków, Der polnisch-schlesische Adel bis zum Ende des XIV. Jahrhunderts.

21. Siemieński J., Warszawa, por. nr 9.

22. Ks. Umiński J., Lwów, Le cardinal Hosius et le concile de Trente.

23. Wałek - Czernecki T., Warszawa, Les causes profondes de la ruine du monde antique.

24. Wereszycki H., Warszawa, Der polnische Aufstand von 1863 als internationales Problem.

25. Widerszal L., Warszawa, Some remarks on Bulgarian national movement.

26. Wojciechowski Z., Poznań, L état corporatif en Pologne du XIII-e au XVIII-e siècle.

27. Zakrzewski K., Warszawa, Le rôle du christianisme dans la ruine du monde antique.

28. Zieliński T., Warszawa, Le messianisme d'Horace.

29. żmigryder - Konopka Zdz., Warszawa, Die politische Grundidee des augustinischen Imperatorats.

Z pośród tych Polaków, którzy zgłosili referaty i wydrukowali ich streszczenia w księdze referatów, nie przyjechali na Kongres: prof. Dobrowolski K., prof. Grodecki R., ks. prof. Michalski K., prof. Piotrowicz L. i prof. Tymieniecki K.

Z wymienionych odczytów wygłoszone były mniej więcej po połowie po francusku i po niemiecku. Frekwencja była oczywiście różna, gdyż niektóre sekcje, tematy lub osoby więcej znane ściągały większą ilość uczestników. Najliczniejsza zawsze była sekcja historii nowożytnej, potem historii średniowiecznej, następnie historii prawa; na tych odczytach było zwyczajnie koło 60—100 uczestników. Polacy uczestnicy zabierali też głos w dyskusjach prawie we wszystkich sekcjach.

Udział Polaków w organizacji przedstawia się następująco: Do Prezydium, jako jeden z wiceprezesów został wybrany prof. Bronisław Dembiński, na przewodniczących w sekcjach powołano 12 Polaków. Przewodniczyli mianowicie: Prof. Birkenma-

jer Aleksander, prof. Dąbrowski Jan, prof. Halecki Oskar, prof. Handelsman Marceli, doc. Kukiel Marian, prof. Konopczyński Wład., prof. Kutrzeba Stanisław, prof. Semkowicz Wład., dyr. Siemieński Józef, prof. Wałek-Czernecki Tadeusz, prof. Wojciechowski Zygmunt, prof. Zieliński Tadeusz.

Nadto brali udział Polacy w pracach organizacyjnych lub naukowych Komisyj: chronologicznej, nauczania, publikacji, odkryć, bałtyckiej, bliskiego wschodu, oświeconego absolutyzmu, urządzeń stanowych, list dyplomatów, archiwalnej, geograficzno-historycznej, historii kościoła. W biurze Kongresu zasiadał prof. Dembiński jako wiceprezes, w Komitecie Międzynarodowym prof. Dembiński i prof. Handelsman, ten ostatni także w Komitecie Organizacyjnym Zjazdu. Skład biura, tj. kierowniczego organu na następne 5-lecie został ustalony w następujący sposób: prezes Leland (St. Zjedn.), wiceprezesi: Nabholz (Szwajcaria) i Yorga (Rumunia), członkowie: Woodward (Anglia), Holtzman (Niemcy), Ganshof (Belgia), Volpe (Włochy), Handelsman (Polska) i sekretarz generalny Lhéritier (Francja).

Wszystkich grup narodowościowych, które wzięły udział, było 48. Najliczniejszą była grupa niemiecka, polska była jedną z najliczniejszych, zdaje się czwarta z rzędu. Na czele delegacji niemieckiej stał prof. B r a n d i. Zachowanie się delegacji niemieckiej w stosunku do Polaków było bardzo poprawne. Prof. Brandi po odczycie prof. Dembińskiego zabierał głos w dyskusji, silnie podkreślając działalność dla organizacji historycznej prof. Dembińskiego. Po odczycie prof. H a n d e l s m a n a o odrodzeniu narodowości polskiej na Śląsku w XIX w., zabierał głos prof. M a s c h k e z pewną krytyką, jednakże umiarkowaną, ujętą w przyzwoitą formę. Z delegacji francuskiej najwybitniejszymi byli: prof. C o v i l l e, prof. O l i v i e r M a r t i n, prof. H a u s e r, bardzo pilnie uczęszczający na posiedzenia, zwłaszcza dwaj pierwsi, sekcji historii prawa. Stosunek ich do Polaków był bardzo serdeczny, wyrażali oni żywe zadowolenie, że tak znaczna część referatów polskich była wygłoszona w języku francuskim. Oczywiście równie serdeczne stosunki zaznaczały się, o ile chodzi o historyków węgierskich, którzy przybyli z prof. D o m a n o v s z k y m i prof. L u k i n i c h e m na czele. W stosunku do Szwajcarów bardzo silnie zaważył fakt wydania przez delegację polską osobnej publikacji, poświęconej Szwajcarii, pt. „Pologne-Suisse", zawierającej przegląd stosunków Polski ze Szwajcarią od wieków średnich do chwili obecnej. W książce tej zostały pomieszczone następujące artykuły: prof. Kętrzyńskiego, prof. Dąbrowskiego i prof. Haleckiego o stosunkach ze Szwajcarią w wiekach średnich, prof. Kota o stosunkach z Reformacją szwajcarską w XVI w. i w początkach XVII w., prof. Konopczyńskiego o Szwajcarach w połowie XVIII w. i oddziaływanie myśli szwajcarskiej na Polskę

w tym czasie, prof. Dembińskiego o wybitnym Szwajcarze, długi czas w Polsce przebywającym Glayrze, dra Pachońskiego o Legionach w Szwajcarii, prof. Skałkowskiego o pobycie Kościuszki w Szwajcarii, doc. Leśniewskiego o emigracjach polskich w Szwajcarii, dra Hulewicza o studiach Polaków w Szwajcarii i p. Woronieckiego o działalności Polaków w Szwajcarii w czasie wielkiej wojny. Pomieszczone zostało w księdze także wspomnienie o śp. prezydencie Narutowiczu przez jego przyjaciela, rektora Politechniki w Zurychu Rohna, słowo wstępne napisał prof. Handelsman, zakończenie prof. Kutrzeba. Przy zakończeniu zjazdu w przemowie końcowej prezes historyków szwajcarskich prof. N a b h o l z prawie całe swoje przemówienie pożegnalne poświęcił serdecznemu podziękowaniu Polsce za ofiarowanie tej księgi. Książka ta doręczona została wszystkim historykom szwajcarskim, którzy brali udział w Kongresie, członkom rządu szwajcarskiego, oraz wybitniejszym członkom Kongresu innych narodowości; razem rozdano egzemplarzy 324.

Na Kongresie obok wycieczek, które nastąpiły dopiero po jego zamknięciu, urządzono jedną wycieczkę wspólną dla wszystkich członków Kongresu, a to do Rapperswilu, co należy podkreślić jako objaw życzliwości szwajcarskiej w stosunku do Polski. Pomimo fatalnej pogody liczba uczestników była bardzo znaczna (około 600—700 osób), tak, że pojechały z tą wycieczką dwa duże statki. Wycieczkę w Rapperswilu przywitał poseł Rzplitej Polskiej M o d z e l e w s k i, a następnie jako delegat Rządu i przewodniczący delegacji historyków prof. K u t r z e b a, poczem oprowadzał prof. H a l e c k i po wystawie książki historycznej polskiej z ostatnich lat, urządzonej na II piętrze, a p. K e n a r o w a po zbiorach etnograficznych na I-ym p. W ostatniej prawie chwili przygotowana wystawa książki historycznej polskiej wypadła dobrze, zarówno pod względem ilości i doboru książek, jak i pod względem artystycznego układu.

Delegacja polska w obecności konsula honorowego Rzeczypospolitej w Zurychu i prof. Rohna złożyła wieniec na tablicy ku czci śp. prezydenta Narutowicza, znajdującej się w gmachu Politechniki, gdzie odbywały się zebrania Kongresu.

Organizacja Kongresu była wzorowa.

O ile chodzi o stronę przyjęć, to były one dość skromne i tę skromność bardzo silnie podkreślali Szwajcarzy, jako że ich na więcej nie stać. W Politechnice urządzono w pierwszy dzień Zjazdu przyjęcie wieczorne dla wszystkich członków Kongresu z sandwichami i ciastkami, na drugi dzień równie skromne w gmachu Uniwersytetu dla historyków, zajmujących się najnowszą historią. Dla mężczyzn wydały następnie cechy zuryskie przyjęcia, osobno zaś były ugaszczane panie obiadem. Nadto wybitniejszych członków Kongresu zaprosiło kilka rodzin zuryskich na wieczorne przyjęcia.

Komisja Dydaktyczna Polskiego Towarzystwa Historycznego. Na plenarnym posiedzeniu Komisji Dydaktycznej we Lwowie, w dniu 3 czerwca 1938 r. wybrano Prezydium na rok 1938/9 w składzie następującym: Przewodniczący Prof. Dr Jan Dąbrowski (Kraków); Sekretarz: Doc. Dr Kazimierz Piwarski (Kraków); Redaktorzy „Wiadomości historyczno-dydaktycznych": Doc. Dr Kazimierz Tyszkowski i Dr Antoni Knot (Lwów); Członkowie Prezydium: Dr Jan Dobrzański (Lublin), Dr Jadwiga Krasicka (Łódź), Dr Halina Mrozowska (Warszawa), Dr Kazimierz Popiołek (Katowice).

Przyjęto następnie program pracy na rok 1938/9: 1) Przygotowanie materiału z zakresu dydaktyki historii na VII Zjazd Historyków Polskich we Lwowie w r. 1940; 2) Sprawa rewizji programów gimnazjalnych; 3) Sprawa przygotowania nauczyciela historii; 4) Programy historii w szkołach mniejszościowych.

1) Największy nacisk położyło Prezydium na przygotowanie programu obrad sekcji dydaktyki historii na zjeździe lwowskim. Z początkiem listopada zwróciło się Prezydium do sekcji dydaktycznych przy oddziałach P. T. H. w Krakowie, Warszawie, Lwowie, Grodnie, Białymstoku, Wilnie, Łodzi, Przemyślu, Katowicach i Lublinie, z prośbą o nadesłanie projektów w tym względzie. Materiały uzyskane tą drogą były przedmiotem obrad Prezydium Komisji w dniu 8 grudnia 1938 r., we Lwowie. Ustalono przede wszystkim porządek obrad sekcji na zjeździe w r. 1940 w ten sposób, że w dniu, przeznaczonym na te obrady, przedpoł. odbędzie się referat ogólny (na temat: Nauczanie i popularyzacja historii a kultura historyczna społeczeństwa), popołudnie zaś poświęcone będzie na wygłoszenie kilku referatów szczegółowych. Zaprojektowano w związku z tym tematy następujące: 1. kwestia doboru materiału w nauczaniu historii (realizacja programu w gimnazjum i w liceum, program historii w szkołach mniejszościowych, historia w szkole powszechnej), 2. konstrukcja podręcznika historii w gimnazjum i w liceum, 3. kwestie psychodydaktyczne w nauczaniu historii. Projektowane tematy przesłano jeszcze pod rozwagę sekcyj, z prośbą o zgłoszenie do 15 maja br. wniosków co do prelegentów oraz wysunięcia ewentualnie innych jeszcze tematów. Ostatecznie będzie program obrad sekcji zjazdu ustalony na Plenarnym Posiedzeniu Komisji Dydaktycznej we Lwowie, w dniu 3 czerwca br.

2) W kwestii rewizji programu gimnazjalnego historii Prezydium rozesłało tezy referatu Dra Popiołka, wygłoszonego w dniu 3 czerwca 1938 r. we Lwowie, poszczególnym sekcjom. Nadesłane opinie były przedmiotem obrad Prezydium Komisji we Lwowie, w dniu 8 grudnia. W rezultacie obrad uznano, że materiał posiadany nie pozwala jeszcze na wysnucie ostatecz-

nych wniosków; postanowiono tedy powiadomić sekcje o stanie prac w tej kwestii i prosić o nadsyłanie dalszych spostrzeżeń wynikłych z realizacji programu. Przesłano też sekcjom do wiadomości uwagi sekcji warszawskiej o programie gimn. i o tezach referatu Dra Popiołka, jako najobszerniejsze i zajmujące wyraźnie krytyczne wobec nich stanowisko. Uzyskane materiały będą przedmiotem obrad plenarnego posiedzenia w dniu 3/VI br.

3) i 4) W ciągu roku ostatniego ograniczono się do zbierania dalszych materiałów w kwestii przygotowania nauczyciela historii oraz programów szkół mniejszościowych.

Na wniosek Komisji Dydaktycznej Zarząd Główny P. T. H. rozpisał ankietę w sprawie pracy naukowej nauczycieli historii. Wyniki tej ankiety będą zreferowane na Plenarnym Posiedzeniu Komisji Dydaktycznej w dniu 3/VI br.

Sprawozdanie Komisji Budowy „Domu Nauki“ P. T. H. we Lwowie. Komisja (częściowo jako ściślejszy Komitet Budowy) odbyła w roku 1938/39 16 posiedzeń, na których rozpatrywano sprawy związane z budową „Domu Nauki“. Budowę tę oddano do wykonania dnia 14 lipca 1938 r. p. Inż. M. Kolbuszowskiemu. Szczególnie w początkowych fazach rozpoczęcia robót musiało się poświęcić dużo czasu dla przezwyciężenia pewnych trudności technicznych, wynikłych z szybkiego tempa budowy. W tym czasie rozesłano też do rozmaitych instytucyj i osób prośby o dalsze dotacje na budowę (zob. sprawozdanie Prezesa). Na posiedzeniach w okresie zimowym zastanawiano się, komu oddać roboty centralnego ogrzewania, światła elektrycznego itp. Po rozpisaniu przetargów powierzono wykonanie urządzenia centralnego ogrzewania firmie L. Wereszczyński, światła elektrycznego firmie inż. Podsoński, roboty stolarskie firmie M. Prugar, a roboty rzeźbiarskie artyście rzeźbiarzowi Z. Kurczyńskiemu. Zastanawiano się też nad urządzeniem wielkiej sali; opracowanie szczegółowego projektu zlecono osobnej podkomisji. Roboty przerwano 14 grudnia 1938 r. z powodu warunków atmosferycznych i rozpoczęto dopiero z początkiem marca 1939 r. Obecne stadium budowy przedstawia się w ten sposób: Stan surowy ukończony prawie zupełnie z małymi wyjątkami, jak pokrycie specjalne dachu, oraz dokończenie budowy ścianek. Centralne ogrzewanie ukończone zupełnie, gaz i woda wykonane w 90% tak, jak i światło elektryczne. Roboty rzeźbiarskie ukończone zupełnie. Na ukończeniu znajdują się również roboty stolarskie. Obecnie Komitet rozpisał przetargi na roboty wykończeniowe do klucza, które mają być wykonane na październik 1939 r.

Przewodniczyli Komisji bądź prezes Towarzystwa prof. L. Kolankowski, bądź wiceprezes dyr. E. Barwiński względnie ks. prof. J. Umiński; sekretarzował mgr. A. Dygdała.

Sprawozdanie delegata do spraw międzynarodowych P. T. H.

1. Główne zajęcia związane były z udziałem Polski w VIII Międzynarodowym Kongresie Nauk Historycznych w Zurychu. Ustalenie delegacji, uzyskanie dla niej ułatwień paszportowych i dewizowych, sprawy formalne i zasiłków, dalej redakcja i wydanie książki „Pologne-Suisse" oraz jej rozdanie na Kongresie wypełniły pierwsze miesiące pracy. (Zob. także sprawozd. Prezesa i VIII Międznar. Kongr. N. H.).

2. Równocześnie zakończone zostały pertraktacje w sprawie druku historii 50-lecia P. T. H. w „Revue historique", utrudnione z powodu konieczności znacznego odciążenia budżetu tego pisma.

3. Zakończone zostały rokowania w sprawie wydania przez księgarnię Macmillana w Londynie przygotowanej do druku w języku angielskim publikacji z cyklu „Polska i jej sąsiedzi" pt. „Poland and Germany. Settlement and habitation". Obecnie w toku są starania o uzyskanie zasiłku na pokrycie kosztów druku.

4. Na prośbę prof. J. Hollanda Rose z Cambridge, członka honorowego naszego Towarzystwa, wypracowano odpowiedź na jego ankietę w sprawie tzw. korytarza i Pomorza, oraz znaczenia Gdańska dla Polski i jej handlu zagranicznego.

5. Międzynarodowy Rocznik Bibliografii Nauk Historycznych. Dział polski przygotowuje doc. dr Kazimierz Tyszkowski przy pomocy mgr Krystyny Oppenauerówny. W r. b. opracowano bibliografię za r. 1937 oraz wykaz czasopism polskich historycznych i pokrewnych. Koszta pokrywa P. T. H.

VII Powszechny Zjazd Historyków Polskich we Lwowie w r. 1940

Stosownie do uchwały Zjazdu wileńskiego z r. 1935 następny z kolei VII Zjazd odbyć się ma we Lwowie w r. 1940. Dla należytego jego przygotowania powołał Zarząd Główny P. T. H. na posiedzeniu w dniu 7 grudnia 1938 Komitet Wykonawczy w składzie: przewodniczący: ks. prof. J. Umiński, zast. przewodniczącego doc. K. Tyszkowski, redaktor Pamiętnika Zjazdu prof. K. Hartleb, członkowie: pp. doc. St. Hoszowski, dr A. Knot, dr K. Lewicki, dr E. Maleczyńska, prof. T. Urbański i dr Br. Włodarski. Ponadto wchodzą w skład Komitetu wiceprezes dyr. E. Barwiński i sekretarz P. T. H. doc. W. Hejnosz. Na podstawie dyrektyw Zarządu Głównego P. T. H. Komitet Wykonawczy ustalił ogólne wytyczne co do zasad i organizacji Zjazdu i po przeprowadzonej ankiecie we wszystkich Oddziałach P. T. H. opracował plan prac sekcyj, referatów plenarnych itd.

Postanowiono powołać na Zjeździe 10 sekcyj, a mianowicie:

I. Sekcja Historii politycznej, którą organizuje prof. Halecki.

II. Sekcja Historii powszechnej, którą organizują prof. Handelsman i Piotrowicz.

III. Sekcja Nauk pomocniczych z podsekcją, które organizują prof. Semkowicz i dyr. Barwiński.

IV. Sekcja Historii Kościoła, którą organizuje ks. prof. Umiński.

V. Sekcja Historii prawa i ustroju, którą organizuje prof. Dąbkowski.

VI. Sekcja Historii społeczn. i gosp., którą organizuje prof. Bujak.

VII. Sekcja Historii wojskowości, którą organizuje mjr Laskowski.

VIII. Sekcja Historii kultury, którą organizuje prof. Kot.

IX. Sekcja Prehistorii, którą organizuje prof. Kozłowski

X. Sekcja Dydaktyki historii, którą organizuje prof. Dąbrowski.

Obecny stan organizacji sekcyj przedstawia się w ten sposób, że wszyscy zaproszeni zgodzili się na przewodnictwo w sekcjach i przeważnie nadesłali już programy prac, względnie przyrzekli nadesłać swoje uwagi co do organizacji i proponowanych referatów. Ustalono też już charakter referatów na zebraniach plenarnych. Na czele proponowanej księgi referatów, która ukazać się ma przed Zjazdem, drukowany będzie komplet przeglądów literatury i zagadnień dziejów południowo-wschodniej Polski, obejmujący całość dziejów w ilości 15 referatów. Z wyjątkiem prehistorii i czasów najnowszych do r. 1920 proponowani referenci wyrazili już swoją zgodę na dostarczenie poszczególnych partyj przeglądu.

Komitet Wykonawczy odbył posiedzenie dnia 13 lutego 1939 przy obecności pp. Barwińskiego, ks. Umińskiego, Hartleba, Tyszkowskiego, Pohoreckiego, Maleczyńskiej, Hejnosza, Knota, Urbańskiego i Lewickiego. Przewodniczył ks. prof. Umiński; na sekretarza Komitetu wybrano K. Lewickiego. W programie były: 1) sprawa księgi referatów zjazdowych, 2) wydawnictw jubileuszowych. Sprawę księgi i referatów przeglądowych referował doc. Tyszkowski i zdawał sprawę z dotychczasowych prac przygotowawczych. Trudność stanowi jeszcze nieustalony termin Zjazdu (w maju, czy w jesieni 1939), mimo to program Zjazdu, ustalenie sekcyj i obsada jest już w stadium końcowem. Prof. Hartleb przedstawił projektowane wydawnictwa jubileuszowe, a mianowicie: dr Koranyi'ego: Indeks rzeczowy do Kwartalnika Hist., Dzieje Lwowa w opracowaniu zbiorowem, dr Mańkowskiego: Kultura artystyczna Lwowa, doc. Charewiczowej: Dzieje Lwowa (popularne),

doc. Hejnosza: XXVI t. A. G. Z.; doc. Polaczkowny: Xa t. A. G. Z. (regesta przemyskie), dyr. Barwińskiego: Archiwum Państwowe, prof. Modelskiego: Dyplomatariusz Ziem połudn. wschodn., dr. Pohoreckiego: Katalog dyplomów m. Lwowa, dyr. Badeckiego: dalszy tom katalogu Archiwum m. Lwowa i inne drobniejsze wydawnictwa, jakie ukażą się w związku z jubileuszem miasta.

Sprawy wydawnicze. a) Reedycja Bibliografii historii polskiej. Prace nad tomem III, prowadzone przez doc. dra Bronisława Włodarskiego, postąpiły znacznie naprzód. Do dnia 1/IV b. r. został rozpisany na kartkach w 2 egzemplarzach, ułożonych w układzie chronologicznym i alfabetycznym według autorów: III tom Finkla, Dodatek I, uzupełnienia, znajdujące się w indeksie osobowym i miejscowym, bibliografia z Kwartalnika Historycznego do r. 1934 włącznie, oraz wysortowany został materiał, odstąpiony przez prof. Finkla, zawierający pozycje z przed r. 1900, a nie uwzględniony w Dodatku, oraz pewna część po r. 1900. W najbliższym czasie przystąpi się do rewizji zgromadzonego materiału i jego usystematyzowania.

b) „Polska i jej sąsiedzi". Z cyklu tego został przygotowany w zupełności do druku I-y tom w języku angielskim pt. „Poland and Germany. Settlement and habitation", pod redakcją prof. Kazimierza Tymienieckiego. Zawarta już została umowa o druk tej publikacji z księgarnią Macmillana w Londynie; w toku starania o uzyskanie zasiłku na ten cel. Inne tomy tego wydawnictwa w przygotowaniu.

c) Referaty kongresowe. Zgodnie z ustalonym już zwyczajem zbiorowego publikowania referatów, wygłaszanych przez polską delegację na Międzynarodowych Kongresach Nauk Historycznych, postanowiono na grudniowym posiedzeniu Zarządu Gł. P. T. H. w r. ub. wydrukować również referaty, wygłoszone na ostatnim Kongresie zuryskim. Dotychczas jednak sprawa ta nie mogła postąpić naprzód ze względu na brak dostatecznych funduszów na pokrycie kosztów druku. Wdrożone są starania o uzyskanie zasiłku.

d) Indeksy do Kwartalnika Historycznego. Kontynuacja indeksu w opracowaniu prof. Tadeusza Urbańskiego (zapoczątkowanego przez M. Rutkowskiego i K. Maleczyńskiego) postąpiła już tak dalece naprzód, że jesienią można będzie rozpocząć jego druk. Indeks rzeczowy hasłowy do 50 tomów Kwartalnika, opracowywany przez doc. Karola Koranyi'ego, jest również na ukończeniu (zob. sprawozd. Oddz. lwow.).

Wydawnictwa Polskiego Towarzystwa Historycznego. Kwartalnik Historyczny Rocznik LII za rok 1938 pod redakcją doc. Kazimierza Tyszkowskiego, z. 910, arkuszy druku 57. Zawiera 8 rozpraw i artykułów, 5 miscellaneów, 7 nekrologów, 102 recenzyj i sprawozdań, 205 zapisek informacyjnych, 5 polemik, kronikę naukową w każdym zeszycie, w tym sprawozdanie z kongresu w Zurychu, i sprawy Towarzystwa, w tym sprawozdanie z konferencji, poświęconej dziejom powstania styczniowego, oraz konferencji historyków polskich i węgierskich. Współpracowników było 129, z tego ze Lwowa 31, Krakowa 25, Warszawy 41, Poznania 9, Wilna 5.

Bibliografia historii polskiej za lata 1935—1937 w opracowaniu M. Friedbergowej w druku.

Wiadomości Historyczno - Dydaktyczne. Rocznik VI za r. 1938 pod redakcją doc. Kazimierza Tyszkowskiego i dra Antoniego Knota, s. 296, arkuszy druku 18. Zawiera 7 rozpraw i artykułów, 3 materiały, 43 recenzyj i sprawozdań, 90 zapisek bibliograficznych, przegląd czasopism polskich i obcych, kronikę, 2 polemiki, bibliografię dydaktyki historii i zagadnień życia współczesnego. Współpracowników było 48.

Pologne — Suisse. Recueil d'étude historique. Warszawa—Lwów 1938, str. 170 + 4 nlb. z 3 ilustracjami. Spis rzeczy: Dąbrowski Jan: I rapporti tra la Polonia e la Svizzera nei secoli XIII e XIV; Dembiński Bronisław: Un Suisse au service du Roi de Pologne, Maurice Glayre, ami du roi Stanislas August; Halecki Oskar: Le premier repprochement polono-suisse. De Sempach aux grands conciles; Handelsman Marceli: Avant — propos; Hulewicz Jan: Les études des Polonais dans les universités suisses 1864—1918; Kętrzyński Stanisław: Les plus anciennes relations polono-suisses; Konopczyński Władysław: Les rapports intellectuels polono-suisses au XVIII s.; Kot Stanisław: Les relations polono-suisses à l'époque de l'Humanisme et de la Réformation; Kutrzeba Stanisław: Observations finales; Leśniewski Czesław: L'emigration polonaise en Suisse 1832—1850/1; Lewak Adam: La Suisse et l'insurrection de 1863/4; Pachoński Jan Zbigniew: Les relations polono-suisses a l'époque de Napoléon; Rohn A.: Erinnerungen an Prof. Gabriel Narutowicz, ersten Präsident der Polnischen Republik; Skałkowski Adam M.: Kościuszko en Suisse; Woroniecki Henryk J. Korybut: Les relations polono-suisses pendant la guerre mondiale.

(Wydawnictwa Oddziałów zob. w sprawozdaniach tychże).

B. ODDZIAŁY P. T. H.

1. Oddział w Brześciu nad Bugiem

I. Z a r z ą d: Prezes Guściora Franciszek; wiceprezes ks. dr Hałko Stanisław; sekretarz Perdenia Jan; skarbnik Tokarzówna Alojza; członkowie zarządu: Kraushar Jan, Landau Boruch; komisja rewizyjna: Tilleman Aron, Preferansow Włodzimierz.

II. D z i a ł a l n o ś ć: Praca Oddziału skupiała się w sekcji dydaktycznej. Sekcja odbywała swoje zebrania w ośrodkach takich, jak Białystok, Pińsk, Brześć.

Na zebraniach sekcji szczególną uwagę zwrócono na sprawę realizacji programu historii w liceum. Zagadnieniu temu poza tym poświęcona była konferencja rejonowa, odbyta w Brześciu nad Bugiem dn. 4 II 1939 r. Oprócz tego sekcja przystąpiła do zbierania materiałów, dotyczących regionu poleskiego. Materiały te ukażą się w Dzienniku Urzędowym Kuratorium brzeskiego w miesiącu wrześniu b. r., w specjalnym numerze, poświęconym historii.

Członkowie sekcji z inicjatywy p. kuratora przystąpili do opracowania mapy historycznej Polesia, mającej wykazać polskość tej ziemi. Mapa wraz z dodatkowym opracowaniem miejscowości historycznych na Polesiu, problemów historycznych, gospodarczych i kulturalnych ma być pomocą dla nauczyciela, oraz tych, którzy prowadzą pracę oświatową na tym terenie.

Nowy członek oddziału Perdenia Jan opracował monografię Kamieńca Litewskiego. Praca ta zostanie wydana drukiem przez Oddział brzeski, gdy znajdą się na ten cel odpowiednie fundusze.

2. Oddział w Grodnie

(Zarząd Oddziału nie nadesłał sprawozdania).

3. Oddział śląski w Katowicach

(Zarząd Oddziału nie nadesłał sprawozdania).

S e k c j a D y d a k t y c z n a: Przewodniczący Dr Kamierz Popiołek.

D z i a ł a l n o ś ć: Zasadniczym tematem prac Sekcji była obserwacja realizacji programu historii w liceum, w klasie I i II,

oraz omówienie sprawy egzaminu dojrzałości w liceum. Poza tym w związku z pracą w liceum: omówiono szereg lektur przeznaczonych dla liceum, omówiono ogólnie wydane podręczniki licealne, zorganizowano jeden odczyt naukowy na temat: Organizacja obrony państwa w w. XIX i XX.

W ramach planu pracy Komisji Dydaktycznej: a) zajmowano się nadal sprawą projektów zmian w programie gimnazjalnym, b) przesłano propozycje co do programu prac Sekcji Dydaktycznej Zjazdu Historyków Polskich we Lwowie w r. 1940.

W ramach wydawnictwa „Śląska Biblioteka Historyczna dla młodzieży" wydrukowano III wydanie pracy K. Stańczyka „Śląsk przedmurzem Polski" i uzyskano jego zatwierdzenie jako lektury gimnazjalnej, — oraz przygotowano do druku pracę St. Nowogrodzkiego o odpadnięciu Śląska od Polski w w. XIV.

W dalszym ciągu współpracowano z „Wiadomościami Hist.-Dydakt."; w okresie sprawozdawczym w nr 3 i 4 r. 1938, i nr 1 r. 1939 umieszczono 2 artykuły, 2 recenzje, 11 zapisek i przegląd rocznika czasopisma „Vergangenheit u. Gegenwart".

4. Oddział w Kielcach

I. Zarząd: Przewodniczący Henryk Kuc.

II. Działalność: W roku sprawozdawczym warunki dla pracy naukowej w oddziele kieleckim P. T. H. układały się niepomyślnie. Pracujący przedtem na tutejszym terenie młodzi nauczyciele historii naukowcy wyjechali z Kielc, z pozostałych p. Pazdur oddał się całkowicie pracy społecznej na stanowisku kierowniczym.

W tych warunkach czynna była Sekcja metodyczna, która w szczupłym zespole odbywała swe posiedzenia regularnie raz na miesiąc.

Dla szerszej publiczności Zarząd zorganizował w lutym br. odczyt prof. Wł. Konopczyńskiego: O Konfederacjach w Polsce. Odczyt o charakterze popularno-naukowym o piękności Rusi podkarpackiej wygłosił Henryk Kuc.

5. Oddział w Krakowie

I. Zarząd: Prezes Stanisław Kutrzeba; wiceprezesi: Władysław Konopczyński i Władysław Semkowicz; sekretarz Józef Feldman; skarbnik Karol Piotrowicz; członkowie: Jan Dąbrowski, Kazimierz Dobrowolski, Roman Grodecki, Stanisław Kot, Marian Kukiel, Kazimierz Lepszy, Władysław Semkowicz, Adam Vetulani.

Komisja Rewizyjna: Józef Muczkowski, Zygmunt Lasocki, Edward Kuntze.

Sekcja Krytyczna: Prezes Władysław Konopczyński; wiceprezes Roman Grodecki; sekretarz Kazimierz Lepszy.

Sekcja Dydaktyczna: Prezes Ludwik Piotrowicz; wiceprezes Kazimierz Piwarski; sekretarz Władysław Czapliński.

Sekcja Historii najnowszej: Prezes Stanisław Kutrzeba; wiceprezes Marian Kukiel; sekretarz Józef Feldman.

II. Działalność: W bieżącym roku odbył Oddział Krakowski 16 posiedzeń naukowych, na których wygłoszono 18 odczytów.

Na plenum Oddziału wygłoszono następujących 11 odczytów: 23/IV 1938 Marian Gumowski: Wyprawa krzyżowa Władysława Odonicza. — 30/IV 1938 Władysław Semkowicz: Przysięga na słońce w dawnym prawie polskim. — 15/X 1938 Nils Ahnlund: Die Weichselmünde in der schwedischen Geschichte. — 5/XI 1938 Stanisław Szczotka: Powstanie górali żywieckich przeciw Szwedom w 1655—56. — 17/XII 1938 Kazim. Dobrowolski: Istota i zadania historii kultury. — 21/I 1939 Adam Vetulani: Polskie wpływy ustrojowe w Prusach Książęcych. — 29/I 1939 Uroczyste posiedzenie ku uczczeniu 25-lecia działalności Krakowskiego Oddziału P. T. H. 1) Stanisław Kutrzeba: Słowo wstępne; 2) Przemówienia J. M. rektora Tadeusza Lehr-Spławińskiego, dyrektora Fryderyka Papée, prezesa Ludwika Kolankowskiego; 3) Józef Feldman: Ćwierćwiecze działalności Krakowskiego Oddziału P. T. H.; 4) Władysław Konopczyński: Teraźniejszość i przyszłość nauk historycznych w Krakowie. — 25/II 1939 1) Władysław Czapliński: Albrecht St. Radziwiłł jako polityk i człowiek, 2) Władysław Konopczyński: Zagadkowy autor znanej książki (1759). — 11/III 1939 Roman Grodecki: Początki obyczaju dyplomatycznego w Polsce.

Sekcja krytyczna urządziła następujące 2 odczyty: 11/VI 1938 Kazimierz Piwarski: Uwagi krytyczne o „Marysieńce Sobieskiej“ Boya-żeleńskiego. — 3/XII 1938: Janusz Iwaszkiewicz: „Wojna 1812 roku“ M. Kukiela.

Sekcja dydaktyczna urządziła następujące 3 odczyty: 7/V 1938 Ludwik Piotrowicz: Organizacja uniwersyteckich studiów historycznych. — 19/XI 1938 Kazimierz Piwarski: Przegląd nowszej literatury historyczno-dydaktycznej. — 18/II 1939 Jan Magiera: Czeskie programy i podręczniki historii.

Sekcja historii najnowszej urządziła następujące 2 posiedzenia: 13/V 1938 Imre Lukinich: Die Stellungnahme der ungarischen Regierung in der polnischen Frage während der ersten Jahre des Weltkrieges. — 29/X 1938 Zygmunt Lasocki: Przewrót październikowy 1918 roku w Krakowie i Polska Komisja Likwidacyjna.

6. Oddział w Lublinie

I. Zarząd: Przewodniczący Leon Białkowski; zastępca przewodn. Jan Dobrzański; sekretarz Piotr Nestor; skarbnik Władysław Adamczyk; członkowie Zarządu: Aleksander Kossowski, Władysław Godziszewski, Stefan Wojciechowski; zastępca członka Zarządu Jerzy Sadownik.

Przewodniczący Sekcji Dydaktycznej: Jan Dobrzański.

Komisja kontrolująca: ks. Piotr Kaływa i Józef Mazurkiewicz.

II. Działalność: W bieżącym roku sprawozdawczym odbyto następujące zebrania: 1/X 1938 Prof. A. Kossowski wygłosił referat na temat: Z dziejów unii kościelnej diecezji chełmskiej w latach 1851—66. Po zebraniu odbyła się ożywiona dyskusja. Osób 21. — 2/III 1939 Prof. Józef Kostrzewski wygłosił referat, bogato ilustrowany przeźroczami pt.: Kultura staropolska w świetle ostatnich wykopalisk. W tymże dniu Prof. J. Kostrzewski wygłosił odczyt publiczny pt.: Biskupin, zatopiony gród prasłowiański. Obydwa referaty zostały urządzone wspólnym staraniem Oddziału i Ogniska Metod.-Histor. — 17/II 1939 Prof. Leon Białkowski wygłosił referat pt.: Z najnowszej literatury heraldyczno-genealogicznej. Obecnych 28 osób. — 27/IV 1939 Prof. A. Kossowski wygłosił odczyt na temat: Blaski i cienie unii kościelnej w XVII i XVIII wieku w świetle badań archiwalnych. Obecnych 15 osób.

W tymże dniu odbyło się Walne Zebranie i wybór nowego Zarządu. Na zebraniu poruszono i przedyskutowano sprawę VII Powsz. Zjazdu Historyków Polskich we Lwowie w 1940 r.

Działalność Sekcji dydaktycznej. Na posiedzeniu, odbytym wspólnie z Ogniskiem metod. historii dnia 28/XI 1938 r. omówiono program historii w gimnazjum. — Na zebraniu odbytym dnia 25/III 1939 H. Dobrowolski wygłosił odczyt pt.: Lubelszczyzna jako cel wycieczek szkolnych.

7. Oddział we Lwowie

I. Zarząd: Przewodniczący ks. Józef Umiński, 1-szy zast. Kazimierz Hartleb, 2-gi zast. Feliks Pohorecki, sekretarz Stanisław Hoszowski, skarbnik Bronisław Włodarski; członkowie: Charewiczowa, Czołowski, Gerlach, Knot, Lewicki, Modelski, Ziembicki. Ponadto w skład Zarządu wchodziła Ewa Maleczyńska, jako przewodnicząca Sekcji Dydaktycznej, Stanisław Łempicki, jako referent propagandy Zarządu Głównego i jego zastępca Łukasz Kurdybacha. Funkcję redaktora Ziemi Czerwieńskiej pełnił Kazimierz Hartleb. Komisję Rewizyjną stanowili: Mańkowski, Pomarański, Witwicki.

Sekcja Dydaktyczna: Przewodnicząca E. Maleczyńska, zast. T. Urbański, sekretarz M. Tyrowicz, skarbnik

B. Włodarski; członkowie: Chrząszcz, Jarosiewiczówna, Kocowski, Kruczkiewiczówna, Porębska, Stachoń.

II. Działalność: Działalność Oddziału obejmywała 4 dziedziny: 1) akcję odczytową, 2) wydawnictwo Ziemi Czerwieńskiej, 3) bibliografię historyczną, 4) prace Sekcji dydaktycznej i jej wydawnictwa.

1. Odczyty. W roku sprawozdawczym zorganizowano 12 zebrań naukowych, na których wygłoszono następujące referaty: 7 X 1938 Ks. J. Umiński, W. Hejnosz, K. Maleczyński: Sprawozdanie z VIII Międz. Kongresu Nauk Historycznych w Zurychu; 4 XII S. Inglot, K. Tyszkowski: Nowe nabytki Oddziału Rękopisów Zakładu Narodowego im Ossolińskich; 18 XI 1938 K. Hartleb, K. Tyszkowski: Sprawa przygotowań do Zjazdu Historyków Polskich we Lwowie w 1940 roku; 9 XII A. Czołowski: Co zawierało Archiwum Sobieskich w Żółkwi w 1686 r.; 28 I 1939 K. Lanckorońska: Najnowsza synteza włoska o renesansie; 10 II 1939 S. Pomarański: Józefa Piłsudskiego projekt dzieła o wojnie 1863 roku; 24 II 1939 F. Pohorecki: Średniowieczne dyplomy miasta Lwowa; 18 III 1939 K. Hartleb, K. Tyszkowski: Z ostatnich wydawnictw historycznych; 15 IV 1939 A. Knot: O wzmożenie badań nad historią Galicji (Na marginesie książki S. Kieniewicza — Adam Sapieha 1823—1903); 29 IV 1939 K. Hartleb: Projektowane wydawnictwa zjazdowe i jubileuszowe, K. Koranyi: Uwagi o 50-ciu tomach Kwartalnika Historycznego; 5 V 1939 W. Hejnosz: Z nowszych badań nad ustrojem średniowiecznej Polski; 19 V 1939 J. Gerlach: Piechota wybraniecka.

Ponadto odbywały się raz w miesiącu zebrania towarzyskie.

2. Wydawnictwo „Ziemia Czerwieńska“. W roku sprawozdawczym ukazał się jeden tylko zeszyt (Rok IV, zesz. 1) na skutek ciężkich warunków materialnych Oddziału i niemożności uzyskania subwencji na ten cel. Zeszyt powyższy ukazał się dzięki ofiarności autorów prac w nim pomieszczonych, którzy zrezygnowali z należnych im honorariów. Zeszyt następny ukaże się w najbliższym czasie dzięki pomocy Zarządu Głównego, który na ten cel ofiarował odpowiednią subwencję. Jakkolwiek wzrasta zainteresowanie dla „Ziemi Czerwieńskiej“, czego dowodem zgłaszający się nowi prenumeratorzy, to fundusze tą drogą zdobyte żadną miarą nie mogą wystarczyć na pokrycie wydatków wydawnictwa.

3. Bibliografia. Doc. dr Koranyi przygotowuje indeks do 50 tomów Kwartalnika Historycznego. Praca jest już na ukończeniu, tak że w jesieni będzie można przystąpić do druku. Indeks uwzględni zarówno artykuły jak recenzje i zapiski.

4. Sekcja dydaktyczna. Główną troską sekcji w bieżącym roku sprawozdawczym było kontynuowanie biblioteki historycznej dla młodzieży. Wydano tom V (Fr. Bujak, Czynnik gospodarczy w upadku dawnego Państwa Polskiego) w przygotowaniu T. Ladenbergera oraz tom VI (Wielki malarz przeszłości narodu, wybrane ustępy z dzieła Tarnowskiego: Matejko) w opracowaniu J. Niewolakówny. Są gotowe do druku dwa dalsze rękopisy (Szujskiego, Charakterystyka Kazimierza Wielkiego, oraz wyjątki z Korzona: Kościuszko). Poszczególne tomiki w miarę ukazywania się zyskują aprobatę Ministerstwa i rozchodzą się szybko tak, że nr 1—3 mimo wznowienia nakładu są całkowicie wyczerpane. Niezależnie od działalności wydawniczej urządziła Sekcja wspólnie z lwowskim Ogniskiem metodycznym dwie konferencje rejonowe nauczycieli historii, a to dnia 28 X 1938 oraz dnia 25 IV 1939. Konferencję pierwszą wypełniły ogólne problemy nauczania w liceum (referaty A. Baumgartena i Z. Zboruckiego drukowane w Wiadomościach Hist.-Dydakt. VII, z. 1; konferencja druga poświęcona była sprawom nauczania historii w liceach mniejszościowych, oraz zagadnieniom licealnego egzaminu dojrzałości. Trzecią dziedziną działalności Sekcji była współpraca z Komisją Dydaktyczną P. T. H.

III. Ruch członków. W czasie ostatniego Walnego Zebrania liczył Oddział 202 członków zwyczajnych i 3 honorowych. W ciągu roku sprawozdawczego przybyło 31 członków zwycz., ubyło 11 członków zwycz. i 1 honorowy. Ogólna liczba członków wynosi obecnie: 2 honorowych członków i 222 zwyczajnych, razem 224 członków.

8. Oddział w Łodzi

I. Zarząd: prezes — Zygmunt Lorentz, zastępca prezesa — Jadwiga Krasicka, sekretarz — Helena Zaborowska, skarbnik — Aurelia Krzywcówna, bibliotekarz — Zygmunt Hajkowski, członkowie — Juliusz Jurczyński, Tadeusz Landecki, Gryzelda Missalowa, Jan Warężak.

Sekcja Dydaktyczna: przewodnicząca — Jadwiga Krasicka, sekretarz — Helena Zaborowska.

Komisja Bibliograficzna: przewodniczący — Zygmunt Hajkowski; członkowie: Zofia Erdmanowa, Jadwiga Krasicka, Gryzelda Missalowa.

Komisja Archiwalna: przewodniczący — Zygmunt Lorentz, zastępca przewodniczącego — Zygmunt Hajkowski, sekretarz — Jan Warężak.

Komisja Historii Starożytnej: przewodniczący — Stanisław Więckowski, sekretarz — Helena Zaborowska, członkowie — Zdzisław Żmigryder-Konopka, Zygmunt Lorentz.

Komisja Rewizyjna: przewodniczący — Ludwik Waszkiewicz, zastępca przewodniczącego — Jan Świercz, członkowie — Mieczysław Hertz, Jan Holcgreber, Stanisław Więckowski.

II. Działalność:

1. Posiedzenia naukowe: 20 X 1938. Międzynarodowy Kongres Nauk Historycznych w Zurychu — referat zbiorowy Zdzisławy Gardowej, Tadeusza Landeckiego i Jerzego Szretera. Obecnych osób 25. — 11 XI 1938. Jan Dąbrowski: Decyzja w wojnie światowej a sprawa polska. Obecnych osób 500. — 15 II 1939. Adam Stebelski: Łódź pod rządami pruskimi (1793—1806). Obecnych osób 32. — 16 II 1939. Borys Łapicki: Wolność w ustroju rzymskim. Obecnych osób 30. — 20 II 1939. Zdzisław Żmigryder-Konopka: Oktawian August. Obecnych osób 72. — 22 II 1939. Stanisław Więckowski: Ideał władcy w ujęciu cesarza Juliana. Obecnych osób 32. — 24 II 1939. Stanisław Seliga: „Germania" Tacyta. Obecnych osób 43. — 28 II 1939. Wiktor Wąsik: Recepcja Arystotelesa i jej fazy. Obecnych osób 37.

2. Komisja Bibliograficzna ukończyła gromadzenie materiałów obejmujących bibliografię regionalną za lata 1930—1937 i przygotowała je do druku (por. działalność wydawnicza).

3. Komisja Archiwalna brała udział w pracach nad dalszą poprawą organizacji spraw archiwalnych w okręgu łódzkim.

4. Komisja Polskiego Słownika Biograficznego nie wyszła w roku sprawozdawczym poza fazę przygotowawczą. Praca systematyczna podjęta zostanie jesienią 1939 r.

Współpraca z Łódzkim Obywatelskim Komitetem Ratowania Kolegiaty w Tumie pod Łęczycą rozwijała się nadal owocnie. Doprowadziła w roku sprawozdawczym do ostatecznego zapewnienia Tumowi należytej opieki naukowej i artystycznej. Zarząd współdziałał z Komitetem i Urzędem Konserwatorskim w związku z rozpoczęciem badań naukowych we wnętrzu Kolegiaty oraz w związku z dalszymi pracami konserwatorskimi (restauracja portalu).

Biblioteka Oddziału liczy obecnie 450 tomów. W roku sprawozdawczym otrzymano w darze i zakupiono ogółem 38 tomów.

Dążąc do ożywienia ruchu umysłowego i usprawnienia organizacji pracy naukowej w Łodzi i regionie łódzkim, Zarząd Oddziału pozostawał w żywych stosunkach z Wolną Wszechnicą Polską. Wyrazem tych stosunków był cykl odczytów z kultury starożytnej, zorganizowany przez Zarząd Oddziału pod

egidą W. W. P. i przy życzliwym poparciu jej rektora oraz gotowości do współpracy szeregu profesorów.

Wielu członków Zarządu absorbowały prace organizatorskie w Towarzystwie Przyjaciół Nauk.

5. Sekcja Dydaktyczna. Odczyt Jana Dąbrowskiego 12 XI 1938: Zagadnienie historii polskiej i powszechnej w liceum ogólnokształcącym. Obecnych osób 40.

Sekcja Dydaktyczna jest reprezentowana w Prezydium Komisji Dydaktycznej. W roku sprawozdawczym Sekcja rozpoczęła współpracę z redakcją „Wiadomości Historyczno-Dydaktycznych". W dziedzinie organizacyjnej Zarząd zainicjował utworzenie grupy dydaktycznej w Piotrkowie.

6. Działalność popularyzatorska. Zarząd dołożył starań w kierunku spopularyzowania Kongresu w Zurychu. Sprawozdania z prac kongresowych umieszczono w prasie miejscowej.

7. Działalność wydawnicza. Praca w tej dziedzinie była bardzo uciążliwa. Przygotowany od dłuższego czasu „Rocznik" rozrósł się do 30 arkuszy druku. Obecnie jest już gotów i wkrótce znajdzie się na półkach księgarskich. Zawiera on 7 rozpraw i artykułów, dział źródeł, dział bibliografii regionu łódzkiego i zarys działalności Polskiego Towarzystwa Historycznego w Łodzi od założenia do chwili obecnej (1927—1939).

8. Ruch członków. Dnia 1 IV 1938 Oddział liczył 123 członków. W ciągu roku 1938 wstąpiło 2 członków, z końcem roku wystąpiło 4 członków, 1 I 1939 wstąpiło 5 członków. Obecnie Oddział liczy 126 członków.

9. Oddział w Poznaniu

I. Zarząd: Przewodniczący prof. K. Chodynicki; zast. J. W. Opatrny; sekretarz Leon Koczy; skarbnik M. Siuchniński; członkowie Zarządu: B. Dembiński, K. Tymieniecki, K. Kaczmarczyk, Z. Wojciechowski, W. Knapowska i A. M. Skałkowski.

II. Działalność: Działalność Oddziału polegała, tak jak w latach ubiegłych, na organizowaniu odczytów naukowych z dyskusjami. W ciągu roku bieżącego zaznaczyło się dążenie, aby wszelkie prace oryginalne oceniane były na Komisji Historycznej T. P. N., podczas gdy posiedzenia Oddziału były poświęcone omawianiu najnowszych wydawnictw monografij i przedstawieniu prac o charakterze przyczynkowym. Wygłoszono następujące referaty: 1. Z. Moczarski: Kolejność pojawiania się zwierząt domowych w Polsce. (Z korreferatami prof. Z. Zakrzewskiego i E. Niezabitowskiego); 2. A. Wolff: Przyczynek do dziejów skartabelatu w Polsce; 3. M. Siuchniński: Dokumenty trzebnickie; 4. J. W. Opatrny: Z najnowszych badań nad trybunałem koronnym; 5. Br. Dembiński: Obcy doradcy króla Stanisława Poniatowskiego; 6. J. Sta-

szewski: Narodziny armii polskiej w 1806 r.; 7. H. Ułaszyn: Narzaz czy naraz; 8. K. Chodynicki: Świadomość narodowa w państwie polskim w XVI i XVII wieku; 9. W. Jakóbczyk: Nieznane projekty opieki nad włościanami w Poznańskim; 10. K. Górski: Oksywie; 11. J. Staszewski: Napoleon wobec powstania w latach 1806—7; 12. St. Bodniak: Diariusze sejmów walnych za Zygmunta Augusta. Jedno z posiedzeń poświęcone było zagadnieniom metodycznym, mianowicie J. Willaume wygłosił referat pt. Zagadnienie siły zbrojnej i obronności państwa w programie licealnym. Na posiedzeniu tym obecni byli także członkowie miejscowego „Ogniska metodycznego".

Były także posiedzenia ściśle sprawozdawcze ze zjazdów i kongresów. I tak osobne posiedzenie poświęcone zostało sprawozdaniu uczestników z Kongresu w Zurychu (sprawozdawcy prof. J. Rutkowski, Z. Wojciechowski, Br. Dembiński i K. Górski). Na tym posiedzeniu prof. Z. Wojciechowski zdawał sprawę ze Zjazdu Pomorzoznawczego w Toruniu w dniach 30 IX i 1 X 1938 i poświęcił kilka słów Wystawie historycznej w Norymberdze („Europas Schicksalskampf im Osten").

Oddział interesował się przyszłym Zjazdem historyków polskich we Lwowie i starał się zająć stanowisko wobec wniosków Zarządu Głównego w tej sprawie. Osobny referat w tej sprawie miał prof. A. M. Skałkowski na posiedzeniu w dniu 16 XI i 7 XII 1938.

10. Oddział w Przemyślu

I. Zarząd: Prezes ks. Jan Kwolek; wiceprezes Jan Smołka; sekretarz ks. Julian Ataman; skarbnik Kazimierz Arłamowski; członkowie zarządu: Zofia Tymińska, Elżbieta Petrynówna. Przewodniczący Sekcji dydakt.: Franciszek Persowski. Komisja rewizyjna: Stanisław Jakiel, Olga Skórska.

II. Działalność: Zebrań odbył Oddział w ciągu roku 2, a to: 16 XI 1938 Kazimierz Arłamowski: „Historycy polscy o przyczynach rozbiorów Polski; 16 IV 1939: tenże: „Zamek przemyski w XVI w.".

Sekcja dydaktyczna Odziału, której przewodniczył prof. Persowski, odbyła w roku sprawozdawczym 4 posiedzenia; pierwsze było poświęcone sprawie realizacji programu historii w kl. II lic. i rozpatrzeniu nadającej się lektury. Na drugim posiedzeniu rozpatrywano tezy referatu dra Popiołka w sprawie programu historii w gimnazjum, nadesłane przez Komisję Dydaktyczną; poza tym wysunięto projekt referatów dla Sekcji dydaktycznej VII Zjazdu Hist. P. w r. 1940. Trzecie posiedzenie obejmowało referat Z. Tymińskiej pt. „Zabytki i pamiątki

historyczne w Przemyślu jako pomoc w nauczaniu historii w gimnazjum i liceum"; omawiano też na nim sprawę współpracy Sekcji przemyskiej z Wiadomościami histor.-dydakt. Ta sprawa napotyka na pewne trudności ze względu na brak miejscowego materiału recenzyjnego. Ostatnie posiedzenie poświęcono omówieniu tematów, proponowanych przez Komisję Dydaktyczną na Zjazd historyków polskich oraz uwagom o projekcie zmian programu historii w gimnazjum ogólnokształcącym.

11. Oddział w Warszawie (Towarzystwo Miłośników Historii)

I. Zarząd: Prezes prof. Stanisław Kętrzyński; wiceprezes dr Wincenty Łopaciński; sekretarz gen. dr Aleksy Bachulski; skarbnik dr Leon Zygmunt Usarek; członkowie Zarządu: prof. Stanisław Arnold, prof. Edmund Bursche, mjr Otton Laskowski, dr Ryszard Przelaskowski, doc. Tadeusz Manteuffel. Na redaktora Przeglądu Historycznego Zarząd wybrał prof. Marcelego Handelsmana.

Władze Sekcyj:

1. Sekcja Archiwalna — przewodniczący dyr. Witold Suchodolski; wiceprzewod. dr A. Bachulski; sekretarz dr Ryszard Przelaskowski.

2. Sekcja Dydaktyczna — przewod. dr Halina Mrozowska; wiceprzewod. dr Tadeusz Bornholtz; sekretarz Janina Obarska; zast. sekretarza Gustaw Markowski; członkowie Zarządu: Zofia Kamieńska i Jadwiga Bartosikówna. Delegatka do Prezydium Komisji Dydaktycznej P. T. H. doc. dr Wanda Moszczeńska.

3. Sekcja Historii Europy Wschodniej — przewodniczący prof. Oskar Halecki; sekretarz doc. Janusz Pajewski.

4. Sekcja Historii Gosp.-Społecznej — przewod. prof. Natalia Gąsiorowska; wiceprzewod. prof. Stanisław Arnold; sekretarze: dr żanna Kormanowa i Witold Kula.

5. Sekcja Historii Kościoła — przewod. ks. prof. Zdzisław Obertyński; wiceprzewod. doc. Władysław Tomkiewicz; sekretarz: Zofia Olszamowska-Skowrońska.

6. Sekcja Historii Powstania 1863 r. — przewod. prof. Marceli Handelsman; wiceprzewod. Gustaw Kaleński; sekretarz dr Henryk Jabłoński.

7. Sekcja Historii Starożytnej — przewod. prof. Tadeusz Wałek-Czernecki; wiceprzewod. prof. Kazimierz Zakrzewski; sekretarz prof. Zdzisław żmigryder-Konopka.

8. Sekcja Studiów Hist.-Krytycznych — przewod. doc. Janusz Woliński; wiceprzewod. Jakub Sawicki; sekretarz dr Zofia Krzemicka.

9. Sekcja Historii Warszawy i Mazowsza — przewod. dr Kazimierz Konarski; wiceprzewod. ppłk. Adam W. Englert

(w związku z urlopem przewodniczącego od dnia 4/XI 1938 r. kieruje Sekcją), dr Adam Moraczewski wiceprzewod.; sekretarz mgr Mieczysław Zawadka.

10. Sekcja Historii Wojskowej — przewod. Otton Laskowski; wiceprzewod. doc. Bronisław Pawłowski; sekretarze: dr Stanisław Płoski i dr Stanisław Herbst.

W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili: pp. Kazimierz Stefański, ks. mgr. Władysław Osiński, dr Józef Stojanowski.

Zarząd odbył siedem posiedzeń.

II. Działalność: Posiedzenia ogólne. Dnia 13 maja 38 r. odbyło się doroczne Walne Zebranie członków T. M. H., na którym prof. Stanisław Kętrzyński przedstawił rozwój T. M. H. w ostatnim trzechleciu.

Dnia 12 października 38 r. odbył się odczyt Nilsa Ahnlunda, profesora Uniwersytetu w Stockholmie pt. „Granice historyczne narodów północnych“.

W łonie T. M. H. istniało dziesięć Sekcyj, ostatnia Historii Wojskowej powstała dnia 21 III 1939 r.

Sekcje. I. Sekcja Archiwalna. Sekcja odbyła 6 zebrań naukowych: 1) Dnia 13 kwietnia 38 r. z referatem p. Bogumiła St. Kupścia pt. „Kontynuacja Wydawnictwa Inwentarza Sekretariatu Stanu Królewstwa Polskiego“. 2) Dnia 26 października 38 r. (Walne Zebranie Sekcji) z referatem doc. Czesława Leśniewskiego pt. „Wrażenia z Archiwów Szwajcarskich“. 3) Dnia 15 grudnia 38 r. z referatem mjra Ottona Laskowskiego pt. „Archiwum Sobieskich w Berlinie“. 4) Dnia 19 stycznia 39 r. z referatem dr Kazimierza Konarskiego pt. „Varsaviana w Archiwach Drezdeńskich“. 5) Dnia 22 lutego 39 r. z referatem dr Józefa Stojanowskiego pt. „Wiadomości o emigracji polskiej we Francji w aktach Dyrekcji Policji Krakowskiej (1850—1859)“. 6) Dnia 15 marca 39 r. z referatem dr Feliksa Pohoreckiego pt. „O średniowiecznych dyplomach Archiwum Akt Dawnych Miasta Lwowa (1359—1506)“. Na zebrania uczęszczało od 13 do 30 osób.

W okresie sprawozdawczym Komisja Wydawnicza Sekcji opublikowała broszurę propagandową pt. „Archiwa polskie zagrożone“.

II. Sekcja Dydaktyczna. Na Walnym Zebraniu Sekcji Dydaktycznej w maju ub. r. wybrano nowy Zarząd. W planie działalności Sekcji, poświęconej przede wszystkim praktycznym zagadnieniom realizacji programu II klasy licealnej, Zarząd uwzględnił także sprawy objęte programem pracy Komisji Dydaktycznej, w związku z czym przesłał do Prezydium Komisji: 1) uwagi Warszawskiej Sekcji Dydaktycznej w sprawie projektów zmian w programie historii gimnazjum ogólno-

kształcącego; 2) uwagi w sprawie tez referatu wygłoszonego w Komisji Dydaktycznej P. T. H. dn. 5 VI 38 r.; oraz 3) opracował opinię o projekcie reformy wyższych studiów historycznych na wydziale humanistycznym.

Praca Sekcji była zorganizowana w następujących komisjach: realizacyjno-programowej, wydawniczej, naukowej, regionalnej i szkół zawodowych. Komisja realizacyjno-programowa zajęła się głównie sprawą wyników nauczania i końcowego egzaminu w liceum, zorganizowała kilka lekcji doświadczalnych i w wyniku przygotowała ogólne zebranie w dn. 16 III r. u. Komisja wydawnicza podjęła się m. i. współpracy z Wiadomościami Historyczno-Dydaktycznymi przez przygotowywanie artykułów, oraz dostarczanie materiałów recenzyjno-bibliograficznych. Komisja Szkół Zawodowych opracowuje kwestię programu historii w tych szkołach. Komisja Naukowa ma na celu organizowanie i utrzymywanie kontaktu między przedstawicielami świata dydaktyki i badań historycznych.

W roku sprawozdawczym odbyło się 12 zebrań Zarządu i 5 zebrań Sekcji z następującymi referatami dyskusyjnymi i odczytami: 1) Dnia 17 listopada 38 r. dr Oskar Bartel: Układ tematów w kl. II licealnej. Dr Zofia Kamieńska: Bibliografia do zagadnień gospodarczych XIX wieku; 2) Dnia 19 stycznia 38 r. prof. N. Gąsiorowska: Główne zagadnienia społeczno-gospodarcze w historii XIX w; 3) Dnia 16 lutego 39 r. mjr Otton Laskowski: Zagadnienie organizacji obrony państwa w XIX i XX w.; 4) Dnia 16 marca 39 r. dr. A. Bornholtzowa: Wyniki nauczania historii w liceum w związku z materiałem i metodami egzaminu dojrzałości. Na zebrania uczęszczało od 20 do 50 osób. W celu zainteresowania ogółu nauczycieli pracami Sekcji, zarząd zapraszał na zebrania poświęcone zagadnieniom dydaktycznym także nauczycieli historii, nie będących członkami T. M. H.

III. Sekcja Historii Europy Wschodniej. Dnia 24 maja 38 r. wygłosił odczyt p. Kazimierz Chodynicki pt. „Czynnik wyznaniowy w powstaniach kozackich".

IV. Sekcja Historii Gospodarczej i Społecznej. Dnia 10 czerwca 38 r. odbyło się walne zebranie Sekcji. Przewodnicząca złożyła sprawozdanie z czteroletniej działalności Sekcji, poczem wybrano Zarząd w składzie jak powyżej. Na zebraniu mgr. W. Kula wygłosił referat pt. „Włościański przemysł domowy tkacki w Królestwie Polskim w latach 1836—1865". — Dnia 18 października 38 r. prof. N. Gąsiorowska i mgr W. Kula zreferowali „Zagadnienia historyczno-gospodarcze na VIII Międzynarodowym Kongresie Historyków (Zurich 28 VIII — 4 IX 1938 r.)". — Dnia 14 grudnia 38 r. dr Marian Małowist: Bunty chłopskie w Szwecji w XV w. — Dnia 8 lutego 38 r. mgr Władysław Radliński: Ankieta włościańska z 1814 roku. — Dnia 8 marca

39 r. dr Żanna Kormanowa: „Równość“ — czasopismo socjalistyczne. Geneza (1879—1881). — Dnia 29 marca 39 r. dr Zofia Kamieńska: Powstawanie klasy robotniczej w Warszawie (1815—1830). — W zebraniach brało udział od 10 do 30 osób. Ogółem w roku sprawozdawczym odbyło się sześć posiedzeń Sekcji, w pięcioletnim okresie jej istnienia 25 posiedzeń.

V. Sekcja Historii Kościoła. Dnia 2 grudnia 38 r. odbyło się walne zebranie z referatem ks. prof. Z. Obertyńskiego: Z życia zakonów na Litwie w XVIII w. — Dnia 19 I 39 r. ks. dr Jan Czuj, prof. U. J. P.: Św. Ambroży, mąż stanu i dyplomata. — Dnia 26 I 39 r. ks. dr Piotr Kałwa, prof. Uniwersytetu Lubelskiego: Rys historyczny prowincjonalnego ustawodawstwa synodalnego w Polsce przedrozbiorowej. — Dnia 9 II 39 r. ks. redaktor Jan Urban TJ: Z przeżyć ostatniego żyjącego misjonarza wśród Unitów na Podlasiu. — Dnia 7 III 39 r. doc. Adam Lewak: Stolica Apostolska wobec powstania 1863/4. — Dnia 14 III 39 r. doc. Karolina Lanckorońska: Michał Anioł i Paweł III.

V. Sekcja Historii Powstania 1863 r. Sekcja odbyła 3 zebrania naukowe: Dnia 23 stycznia 39 r. z referatem dr Henryka Wereszyckiego pt. „Powstanie styczniowe jako zagadnienie międzynarodowe“. — Dnia 10 marca z referatem dr Stanisława Płoskiego pt. „Stosunek ludności Podlasia do powstania styczniowego“. — Dnia 20 marca 39 r. z referatem dr Stefana Pomarańskiego pt. „Zamierzona monografia Józefa Piłsudskiego o wojnie powstańczej 1863 r.“. Ponadto Sekcja zorganizowała 2 odczyty: Dnia 5 maja 38 r. p. Michała Godlewskiego pt. „Wywiad i kontrwywiad w dobie powstania styczniowego“. — Dnia 13 grudnia 38 r. ambasadora Tytusa Filipowicza pt. „Marzenia przedwojenne, a rzeczywistość“.

W związku z wysuniętym w ubiegłym roku sprawozdawczym projektem p. Gustawa Kaleńskiego zarząd Sekcji ukończył prace przygotowawcze nad kontynuacją bibliografii Gąsiorowskiego. W odpowiedzi na apel Polskiego Towarzystwa Historycznego nadesłano do dyspozycji zarządu Sekcji pamiętniki: Benedykta Nathmillera, St. Ertela, Stanisława Niemczynowskiego i Ludwika Weebera; życiorysy: Konrada i Ignacego Wodzińskich, Henryka Zadembskiego i Zygmunta Odrzywolskiego; fotografie: J. Hauke-Bosaka, A. Gillera i K. i I. Wodzińskich.

VII. Sekcja Historii Starożytnej. W okresie sprawozdawczym Sekcja odbyła 11 posiedzeń naukowych: Dnia 18 maja 38 r. z referatem mgr K. Rozenberga pt. „Antoniusz i Kleopatra pod Akcjum“. — Dnia 25 maja 38 r. z referatem prof. K. Michałowskiego pt. „Wyniki II-ej

kampanii wykopaliskowej w Edfu (1938 r.)". — Dnia 14 czerwca 38 r. z referatem mgr I. Bieżuńskiej pt. „Rzut oka na położenie kobiety greckiej w okresie hellenistycznym i wczesnorzymskim". — Dnia 23 czerwca 38 r. z referatem prof. T. Wałek-Czerneckiego, pt. „Interpretacja cyfr cenzusu rzymskiego". — Dnia 20 października 38 r. z referatem zbiorowym: prof. T. Wałek-Czerneckiego, prof. K. Zakrzewskiego, prof. Z. Żmigryder-Konopki i ks. F. Sokołowskiego pt. „Zagadnienia historii starożytnej na kongresach w Zurychu i Amsterdamie (VIII Kongres Nauk Historycznych, I Kongres Epigrafiki Greckiej i Łacińskiej)". — Dnia 17 listopada 38 r. z referatem prof. R. Ganszyńca pt. „Mitologia a historia". — Dnia 15 grudnia 38 r. z referatem płk. dr St. Więckowskiego pt. „Cesarz Julian o ideale władzy według satyry Caesares". — Dnia 26 stycznia 39 r. z referatem prof. Z. Żmigryder-Konopki pt. „Fragmenty Gaiusa a nowa teoria powstania własności indywidualnej". — Dnia 23 lutego 39 r. z referatem prof. K. Zakrzewskiego pt. „Kraje A i kraje B w cesarstwie późnorzymskim". — Dnia 9 marca 39 r. z referatem ks. dr Sokołowskiego pt. „Sprzedaż i kupno stanowisk kapłańskich w starożytnej Grecji". — Dnia 15 marca 39 r. z referatem prof. R. Ganszyńca pt. „O historię kultury helleńskiej". Na zebrania uczęszczało od 20 do 50 osób.

VIII. Sekcja Studiów Historyczno-krytycznych. Sekcja odbyła 6 posiedzeń, mianowicie: Dnia 7 kwietnia 38 r. mgr S. A. Groniowski „Generał Hans von Beseler". — Dnia 24 października 38 r. doc. J. Pajewski „Przymierze niemiecko-austriackie i kryzys bośniacki (1908—1909). — Dnia 23 listopada 38 r. mgr. A. Stebelski „Omówienie prac: H. Paszkiewicza: O genezie i wartości Krewa, oraz H. Łowmiańskiego: Przyłączenie Litwy do Polski". — Dnia 14 grudnia 38 r. dr J. Skrzypek „Pamiętnikarstwo i literatura Ukraińców austriackich 1914—1920". — Dnia 22 lutego 39 r. prof. St. Arnold „Prawo publiczne i prawo prywatne we wczesnym średniowieczu polskim". — Dnia 22 marca 39 r. prof Emil Kipa „Karol Glave Kolbielski". — Zostały poczynione przygotowania do zorganizowania cyklu odczytów o poszczególnych ośrodkach pracy historycznej w Polsce. Dnia 24 października 38 r. odbyło się walne zebranie Sekcji. Po złożeniu sprawozdania przez przewodniczącego z dotychczasowej działalności Sekcji, dokonano wyboru zarządu w składzie jak powyżej.

IX. Sekcja Historii Warszawy i Mazowsza. Działalność Sekcji:

A) Referaty: Dnia 8 kwietnia 38 r. K. Skórewicz „Zamek Warszawski za króla Zygmunta Augusta". — Dnia

13 czerwca 38 r. p. prezydent m. st. Warszawy Stefan Starzyński „Wczoraj, dziś i jutro Warszawy". — Dnia 4 listopada 38 r. St. Lorentz, A. Englert „Muzeum Warszawy — koncepcje i osiągnięcia", oraz referat inż arch. Stanisława Różańskiego „Wczorajsza i jutrzejsza Warszawa". — Dnia 8 lutego 39 r. dr K. Konarski „O teatrze saskim w Warszawie".

B) Wycieczki: Dnia 3 kwietnia 38 r. płk. Adam Borkiewicz — Belweder; dnia 15 maja 38 r. Jerzy Szablonowski — Łazienki; dnia 29 maja 38 r. Inż. Bruno Zborowski — do Czerwińska; dnia 19 czerwca 38 r. H. Marconi — Natolin; dnia 26 czerwca 38 r. dr Jan Zachwatowicz — Obronne mury Warszawy; dnia 4 listopada 38 r. inż. St. Różański — Muzeum Narodowe — Wystawa „Warszawa wczoraj — dziś — jutro".

C) Wydawnictwa. W okresie sprawozdawczym wydany zostaje 27 tom Biblioteczki im T. Korzona, a mianowicie praca Franciszka Piltza pt. „Gospodarka finansowa Starej Warszawy (1765—1795)" (skład w drukarni). Z przyczyn niezależnych od Sekcji nie można było wydać monografii prof. Kazimierza Skórewicza „Zamek Warszawski za króla Zygmunta Augusta", która pójdzie w dalszej kolei. W przygotowaniu do druku jest praca mgr Rocha Morcinka „Komendant insurekcyjny Warszawy w roku 1794 — Stanisław Mokronowski".

D) Bibliografia. Pracę nad kontynuacją bibliografii Warszawy wykonywał w okresie sprawozdawczym tj. od 1 IV 1938 do 31 III 1939 r. trzyosobowy personel. Komisja bibliograficzna jako organ nadzorujący prace nad bibliografią zbierała się trzykrotnie przyjmując sprawozdania pracowników, rozstrzygając nasuwające się wątpliwości, normując orzeczenia i ustalając zasięg bibliografii. W szczególności wykonano następujące prace, które dadzą się rozbić na trzy działy: 1) przerabianie bibliografii ogólnych i specjalnych, 2) katalogów bibliograficznych, 3) wybranych czasopism mianowicie: 1) przerobiono wypisując na kartkach pozycje tyczące Warszawy Bibliografii Estreichera, przy czym przerobiono wiek XV—XVIII w składzie alfabetycznym, ukończono literę — L; 2) ukończono w połowie lutego br. przerabianie katalogów Biblioteki Uniwersytetu J. Piłsudskiego, po czym przystąpiono do kontynuacji przerabiania katalogu Biblioteki Publicznej, przerwanej 30 IX 1937 r. literze — K. — Obecnie przerabia się literę — B —; 3) spośród wybranych czasopism przerobiono w okresie sprawozdawczym 27 pozycji tytułów wydawnictw periodycznych warszawskich. Ogółem ułożono już około 6000 kartek, zaszła konieczność zamówienia dalszych sześciu pudeł. Wobec wątpliwości podniesionych na jednym z zebrań Komisji Bibliograficznej co

do zestawionego już krytycznie wykazu czasopism do przerobienia — postanowiono istniejące wykazy oddać do fachowej recenzji specjaliście i znawcy prasy warszawskiej p. Ksaweremu Świerkowskiemu z Biblioteki Narodowej. P. Świerkowski przystąpił do przestudiowania przekazanego sobie materiału w końcu lutego br. i wykończy pracę z końcem maja 1939 r.

X. Sekcja historii wojskowej. Dnia 21 marca 1939 r. odbyło się zebranie organizacyjne Sekcji Historii Wojskowej, na którym wybrano Zarząd w składzie jak powyżej. Zebranie poprzedził odczytem mjr. Otton Laskowski „Rola Polski w rozwoju sztuki wojennej“.

Wydawnictwa. W roku sprawozdawczym wyszedł „Przegląd Historyczny“ seria II, tom XV, zeszyt 2-gi (ogólnego zbioru tom XXXIV) poświęcony dziejom powstania styczniowego w jego 75-ą rocznicę, oraz t. XV, z. 1, poświęcony historii starożytnej.

12. Oddział w Wilnie

I. Zarząd: Prezes Prof. Stefan Ehrenkreutz; wiceprezes Prof. Stanisław Zajączkowski; sekretarz dr Bogumił Zwolski; skarbnik mgr. Stefan Zwolski; członkowie: Prof. Stanisław Kościałkowski, Henryk Łowmiański, Ryszard Mienicki, Seweryn Wysłouch, dyr. Wacław Gizbert-Studnicki. ks. Prof. Michał Żełudziewicz; zastępcy: ks. Prof. Bolesław Wilanowski i doc. Jan Adamus.

II. Działalność: Działalność Oddziału w roku sprawozdawczym polegała na urządzaniu zebrań z referatami, których odbyło się 6: 11 IV 38. Doc. J. Adamus wygłosił odczyt pt.: „Życie mistrzem historii“. — 7 XI 38. Doc. Jan Adamus i Doc. Seweryn Wysłouch złożyli sprawozdanie z międzynarodowego zjazdu historyków w Zurychu. — 29 XI 38. Prof. Stefan Ehrenkreutz zagaił dyskusję na temat organizacji VII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich we Lwowie w r. 1940. — 6 II 39. mgr. S. Krakowski przedstawił referat pt. „Powiat wołkowyski w końcu XVII w.“. — 6 III 39. Prof. Jarosław Iwaszkiewicz wygłosił odczyt pt. „Uwagi o książce Kukiela „Wojna 1812 r.“. — 9 V 39. mjr. L. Krawiec mówił o „Filonie Kmicie, wojewodzie smoleńskim“. — Średnia frekwencja na odczytach wynosiła 16 osób.

Sekcja Dydaktyczna odbyła kilka posiedzeń, na których dyskutowano nad wnioskami, nadesłanymi przez Komisję Dydaktyczną P. T. H., w sprawie nauczania historii w szkołach średnich i programu Zjazdu lwowskiego.

Zestawienie posiedzeń naukowych i referatów.

a) według Oddziałów:

1. Brześć nad Bugiem . . .	1	pos.	— ref.
2. Grodno (brak sprawozd.)			
3. Katowice (uwzgl. tylko S. dyd.)	1	„	1 „
4. Kielce	12	„	2 „
5. Kraków	16	„	18 „
6. Lublin	7	„	6 „
7. Lwów	14	„	20 „
8. Łódź	9	„	9 „
9. Poznań . . . , .	15	„	15 „
10. Przemyśl	6	„	3 „
11. Warszawa	54	„	55 „
12. Wilno	11	„	6 „
Razem .	146	pos.	135 ref.

b) według Sekcyj:

Plenum Oddziałów (10) . . .	61	pos.	69 ref.
Sekcje dydaktyczne (10) . . .	34	„	14 „
„ archiwalne (2) . . .	6	„	6 „
„ krytyczne (2) . . .	8	„	8 „
„ historii starożytnej (2) .	11	„	11 „
„ „ najnowszej (1) .	2	„	2 „
„ „ Europy Wsch. (1) .	1	„	1 „
„ „ gosp. i społ. (1) .	6	„	7 „
„ „ Kościoła (1) . .	6	„	6 „
„ „ Powstania 1863 r. (1)	5	„	5 „
„ „ wojskowej (1) .	5	„	5 „
„ regionalne (1) . . .	1	„	1 „
„ bibliograficzne (1) . .	—	„	— „
„ Pol. Słownika Biograf. (1) .	—	„	— „
Razem .	146	pos.	135 ref.

Ogółem Oddziałów 12, Sekcyj osobnych (wykazanych w sprawozdaniach) 24, z tego 10 w Warszawie, 4 w Łodzi, 3 w Krakowie.

Ruch członków za rok administracyjny 1938/39.

Z końcem roku 1937/38 było członków 1265. W ciągu roku zmarło 12, ubyło 70, a przybyło 128. Obecnie Polskie Towarzystwo Historyczne liczy członków honorowych 24, zwyczajnych 1287 — razem 1311.

	Honorowi	Zwyczajni	Razem
1. Brześć n/Bugiem	—	18	18
2. Grodno	—	24	24
3. Katowice	—	48	48
4. Kielce	—	21	21
5. Kraków	1	101	102
6. Lublin	—	33	33
7. Lwów	2	223	225
8. Łódź	—	126	126
9. Poznań	1	47	48
10. Przemyśl	—	23	23
11. Warszawa	1	384	385
12. Wilno	—	36	36
13. Inne miejscowości	19	203	222
Razem	24	1287	1311

C. SPRAWOZDANIE KASOWE

1. SPRAWOZDANIE SKARBNIKA

Zarządu Głównego P. T. H. z działalności za rok budżetowy od 1 kwietnia 1938 do 31 marca 1939.

Ubiegły rok administracyjny obok normalnej stałej pracy i zajęć codziennych związany był z VIII Międzynarodowym Kongresem Nauk Historycznych w Zurychu, który się odbył z końcem sierpnia 1938. Obok intensywnej pracy Delegata Towarzystwa Historycznego do spraw zagranicznych wiele czasu związanego z korespondencją z uczestnikami Zjazdu z Polski poświęcał Sekretariat i Administracja P. T. H. zwłaszcza w okresie letnich feryj.

Również ruch członków odbywał się w dalszym ciągu z powodu propagandy ubiegłego roku. Wprawdzie w tym okresie ubyło wskutek śmierci i wystąpienia 82 członków, ale przybyło znacznie więcej tak, iż ogólna liczba wzrosła o 46 członków.

Dochody Zarządu Głównego P. T. H. wpływające w ciągu roku przekroczyły sumy preliminowane. Ministerstwo W. R. i O. P. przyznało wyższy zasiłek niż corocznie w kwocie 20.000 zł, z przeznaczeniem części na pokrycie druku książki „Pologne-Suisse" z referatami uczestników polskich Kongresu Historyków w Zurychu. Nadto otrzymał Zarząd Główny inne subwencje, o których wspomina wyżej sprawozdanie Prezesa P. T. H. Większe są wpływy z wkładek od preliminowanej kwoty, oraz w tym roku znaczniejsze dochody z prenumeraty, sprzedaży wydawnictw i wymiennych czasopism redakcyjnych. Osobną pozycję w dochodach stanowią subwencje i wpłaty na Międzynarodowy Kongres Nauk Historycznych w Zurychu w kwocie 9.690. —zł.

Wydatki obejmowały dotychczasowe zwykłe pozycje, nie przekraczając wiele kwot preliminowanych, a oprócz tego niektóre pozycje budżetu nie zostały wyczerpane. Jedynie Kongres Historyków w Zurychu przekroczył własne dochody, które pokryto z wyższego zasiłku Ministerstwa W. R. i O. P. Mimo to ogólna suma wydatków nie spowodowała deficytu kasowego, ale pozostał jeszcze dodatni stan funduszów na rok przyszły.

Szczegółowe Sprawozdanie Kasowe Zarządu Głównego oraz poszczególnych Oddziałów P. T. H. przedstawia się w sposób następujący:

I. Sprawozdanie kasowe Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego za czas od 1 kwietnia 1938 do 31 marca 1939

DOCHODY

	Zł.	gr.	Zł.	gr.
1. Saldo z roku 1937/38:				
a) Zarządu Głównego P. T. H.	5.309	19		
b) Wydaw.: „Polska i jej sąsiedzi" . . .	5.959	—	11.268	19
2. Wkładki członków za lata ubiegłe i rok bieżący			14.482	70
3. Prenumerata i sprzedaż:				
a) wydawnictw P. T. H.	4.599	98		
b) egz. wymiennych redakcyjnych	311	50	4.911	48
4. Zasiłek Ministerstwa W. R. i O. P.			20.000	—
5. Subwencje:				
a) Fundusz Kultury Narodowej na wydawnictwo reedycji Bibliografii Finkla . .	4.000	—		
b) Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Lwowie	1.000	—	5.000	—
6. VIII. Międzynarodowy Kongres Nauk Historycznych w Zurychu:				
a) Zasiłek Ministerstwa W. R. i O. P. . . .	5.000	—		
b) Subwencja Instytutu Śląskiego w Katowicach	1.500	—		
c) Subwencja Kasy im. Mianowskiego w Warszawie	1.000	—		
d) Wkładki członków Kongresu	2.190	—	9.690	—
7. Sekcja Dydaktyczna Oddziału Lw. P. T. H. (druga i ostatnia rata zwrotu pożyczki) .			250	—
8. Odsetki: a) w P. K. O. Warszawa	1	97		
b) w K. K. O. m. Lwowa we Lwowie	142	09	144	06
9. Sumy przechodnie			378	07
Razem . . .			66.124	50

WYDATKI

	Zł.	gr.	Zł.	gr.
1. Drukarnia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie za druk Kwartalnika Hist., Wiadomości Hist.-Dyd., za odbitki i druki administracyjne			19.152	46
2. Reedycja Bibliografii Finkla			1.200	—
3. Honoraria: a) redakcyjne	1.800	—		
b) autorskie	5.053	05	6.853	05
4. Administracja: a) wydawnictwo P. T. H. . .	2.887	46		
b) Sekretariat Zarządu Gł. .	103	55		
c) „ Redakcyj . .	302	11	3.293	12
5. Opłata pocztowa			1.692	06
6. Koszty posiedzeń Zarządu Głównego . . .			3.076	—
7. Sprawy Międzynarodowe			925	50
8. Wydatki nadzwyczajne			510	50
9. Na wydawnictwo: „Polska i jej sąsiedzi"			750	—
10. Fundusz propagandowo-dyspozycyjny dla zjednywania członków			920	89
11. Międzynarodowy Kongres Historyków w Zurychu:				
a) dotacje dla uczestników Zjazdu	8.690	—		
b) honorarium i druk: „Pologne-Suisse" .	4.334	51	13.024	51
12. Przyznany procent dla Oddziałów P. T. H.			1.381	73
13. Sumy przechodnie			378	07
14. Saldo na r. 1939/40:				
a) Zarządu Głównego P. T. H.	7.757	61		
b) „Polska i jej sąsiedzi"	5.209	—	12.966	61
Razem . . .			66.124	50

CZŁONKOWIE KOMISJI REWIZYJNEJ:

Leon Białkowski m. p.   *Stefan Uhma* m. p. (Przewodniczący)   *Tadeusz Solski* m. p.

We Lwowie, dnia 30 maja 1939.

Dr Ludwik Kolankowski m. p. (Prezes P. T. H.)   *Tadeusz Urbański* m. p. (Skarbnik P. T. H.)

Bilans majątku Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego we Lwowie na dzień 31 marca 1939

STAN CZYNNY

		Zł.	gr.
1. Gotówka: w P. K. O. Warszawa	Zł. 39·23		
w K. K. O. m. Lwowa, Lwów	„ 9.618·—		
w Kasie	„ 3.309·38	12.966	61
2. Wydawnictwa		19.000	—
3. Ruchomości		2.300	—
		34.266	61

STAN BIERNY

	Zł.	gr.
1. Fundusz umorzenia ruchomości	1.150	—
2. Majątek Zarządu Głównego P. T. H.	33.116	61
	34.266	61

CZŁONKOWIE KOMISJI REWIZYJNEJ:

Leon Białkowski m. p.   *Stefan Uhma* m. p. (Przewodniczący)   *Tadeusz Solski* m. p.

We Lwowie, dnia 30 maja 1939.

Dr Ludwik Kolankowski m. p. (Prezes P. T. H.)   *Tadeusz Urbański* m. p. (Skarbnik P. T. H.)

Sprawozdanie z wykonania preliminarza budżetowego za rok 1938/39

DOCHODY:	Preliminowano na rok 1938/9	Otrzymano	Różnica
	zł	zł	zł
1. Saldo: a) Zarządu Głównego P. T. H.	5.309·—	5.309.19	+ 0·19
b) Wyd. „Polska i jej sąsiedzi“	5.959·—	5.959·—	—
2. Wkładki członków	12.500·—	14.482·70	+ 1 982·70
3. Prenumerata i sprzedaż	2.500·—	4.911·48	+ 2.411·48
4. Zasiłek Minist. W. R. i O. P.	15.000·—	20.000 —	+ 5.000·—
5. Subwencje na P. T. H.	6.000·—	5.000·—	— 1.000·—
6. Subwencje i wpłaty na Międzynarodowy Kongres Nauk Historycznych w Zurychu	—	9.690·—	+ 9.690·—
7. Odsetki	100·—	144·06	+ 44·06
8. Sumy przechodnie	—	378·07	+ 378·07
9. Zwroty	250·—	250·—	—
Razem	47.618·—	66.124·50	+18.506·50

WYDATKI:	Preliminowano	Wydano	Różnica
	zł	zł	zł
1. Drukarnia za druk Kw. Hist., Wiad. Hist. Dyd. i odbitki	14.000·—		
2. Bibliografia bieżąca	4 000·—	19.152·46	+ 1.152·46
3. Bibliografja Finkla	4.000·—	1.200·—	— 2.800·—
4. Honoraria: a) redakcyjne	1.800·—	1.800·—	—
b) autorskie	5.000·—	5.053·05	+ 53·05
5. Administracja	2.900·—	2.887·46	— 12·54
6. Sekretariaty Z. Głów. i Redakcyj . .	250·—	405·66	+ 155·66
7. Opłata pocztowa	1.500·—	1.692·06	+ 192·06
8. Koszty posiedzenia Zarządu Głównego	3.000·—	3.076·—	+ 76·—
9. Wkładki do Towarzystw	600·—	—	— 600·—
10. Sprawy Międzynarodowe	1.000·—	925·50	— 74·50
11. Wydatki nadzwyczajne	500·—	510·50	+ 10·50
12. Komisja tłumaczeń	500·—	—	— 500·—
13. Wyd. „Polska i jej sąsiedzi“	5.959·—	750·—	— 5.209·—
14. Fundusz propagandowo-dyspozycyjny dla zjednywania członków . .	1.000·—	920·89	— 79·11
15. Międzynarodowy Kongres Historyków w Zurychu	—	13.024·51	+13.024·51
16. Przyznany procent dla Oddziałów . .	1.500·—	1.381·73	— 118·27
17. Sumy przechodnie	—	378·07	+ 378·07
Razem	47.509·—	53.157·89	+ 5.648.89

Lwów, dnia 30 maja 1939 r.

Tadeusz Urbański
Skarbnik P. T. H.

II.
Zestawienia kasowe Oddziałów Polskiego Towarzystwa Historycznego.

I. Oddział P. T. H. w Brześciu n/B.

Dochody:

1. Saldo z roku 1937/38	zł.	12·18
2. Wkładki członków	„	35·—
Razem	zł.	47·18

Wydatki:

1. Przesłano Zarządowi Głównemu	zł.	35·—
2. Wydatki kancelaryjne	„	—·70
3. Saldo na rok 1939/40	„	11·48
Razem	zł.	47·18

Brześć n/Bugiem, dnia 31 marca 1939.

Alojza Tokarzówna m. p.
Skarbnik Oddziału P. T. H.

Franciszek Guściora m. p.
Prezes P. T. H.

II. Oddział P. T. H. w Krakowie.

Dochody:

1. Saldo z roku 1937/38	zł.	7·85
2. Wkładki członków	„	2.061·—
3. Sprzedaż „Prac Oddziału"	„	18·50
Razem	zł.	2.087·35

Wydatki:

1. Przekazano Zarządowi Głównemu	zł.	1.617·35
2. Drukarnia U. J. za druki	„	42·—
3. Opłaty pocztowe	„	42·—
4. Koszty odczytów uczonych zagranicznych .	„	66·21
5. Delegacja na Walny Zjazd do Lwowa. . .	„	70·—
6. Woźny i zbieranie wkładek	„	211·80
7. Saldo na rok 1939/40	„	37·99
Razem	zł.	2.087·35

Kraków, dnia 31 marca 1939.

Członkowie Komisji Rewizyjnej:

Edward Kuntze m. p.
Józef Muczkowski m. p.

Karol Piotrowicz m. p.
Skarbnik Oddziału P. T. H.

III. Oddział P. T. H. w Lublinie.

Dochody:

1. Saldo z roku ubiegłego	zł.	81·02
2. Wkładki członków	„	710·—
3. Dochód z odczytu prof. Kostrzewskiego . .	„	165·60
4. Zwrot	„	2·20
Razem	zł.	958·82

Wydatki:

1. Przekazano Zarządowi Głównemu	zł.	603·50
2. Koszty odczytu prof. Kostrzewskiego . . .	„	147·48
3. Zbieranie składek	„	71·—
4. Sekretariat i porta	„	12·80
5. Saldo na rok 1939/40	„	124·04
Razem	zł.	958·82

Lublin, dnia 20 kwietnia 1939 r.

Członkowie Komisji Rewizyjnej:

Ks. Piotr Kałwa m. p.
Józef Mazurkiewicz m. p.

Władysław Adamczyk m. p.
Skarbnik Oddziału P. T. H.

IV. Oddział P. T. H. we Lwowie.

Dochody:

1. Saldo z roku ubiegłego	zł.	91·25
2. Wkładki członków	„	2.768·40
3. Subwencja P. K. O.	„	400·—
4. Prenumerata „Ziemi Czerwieńskiej“ . . .	„	150·10
5. Odsetki od kapitału	„	4·44
Razem . . .	zł.	3.414·19

Wydatki:

1. Przekazano Zarządowi Głównemu	zł.	1.610·06
2. Wydatki administracyjne	„	9·40
3. Koszty zbierania wkładek	„	218·85
4. Organizacja odczytów	„	56·—
5. Koszty wydawnictwa „Ziemi Czerwieńskiej“	„	1.519·88
Razem . . .	zł.	3.414·19

We Lwowie, dnia 31 marca 1939.

Członkowie Komisji Rewizyjnej:

Tadeusz Mańkowski m. p.
Stefan Pomarański m. p.
Tadeusz Witwicki m. p.

Bronisław Włodarski m. p.
Skarbnik Oddziału P. T. H.

V. Oddział P. T. H. w Łodzi.

Dochody:

1. Saldo z dnia 31 marca 1938 r.	zł.	4.512·42
2. Wkładki członków	„	2.006·50
3. Subsydia	„	1.200·—
4. Sprzedaż wydawnictw	„	50·—
5. Odsetki w P. K. O.	„	13·83
Razem . . .	zł.	7.782·75

Wydatki:

1. Przekazano Zarządowi Głównemu	zł.	1.321·50
2. Administracja, sekretariat, ekspedycja. . .	„	352·28
3. Organizacja posiedzeń i odczytów	„	145·—
4. Delegacje	„	210·—
5. Wydatki reprezentacyjne	„	184·50
6. Biblioteka	„	196·20
7. Wydawnictwa	„	3.747·50
8. Składki	„	18·—
9. Zakup wydawnictw własnych wyczerpanych i Komitetu Ratowania Kolegiaty w Tumie	„	227·50
10. Saldo na r. 1939/40	„	1.380·27
Razem . . .	zł.	7.782·75

Łódź, dnia 1 kwietnia 1939 r.

Zygmunt Lorentz m. p.
Prezes Oddziału P. T. H.

Aurelia Krzywcówna m. p.
Skarbnik Oddziału P. T. H.

VI. Oddział P. T. H. w Poznaniu.

Dochody:

1. Saldo z roku 1937/38	zł.	152·14
2. Wkładki członków	„	770·—
Razem . . .	zł.	922·14

Wydatki:

1. Przekazano Zarządowi Głównemu	zł.	717·30
2. Za zbieranie wkładek	„	40·29
3. Wydatki administracyjne	„	62·05
4. Saldo na rok 1939/40	„	102·50
Razem . . .	zł.	922·14

Poznań, dnia 14 stycznia 1939.

Członkowie Komisji Rewizyjnej:

Andrzej Wojtkowski m. p.
Marian Jedlicki m. p.

Tadeusz Ziółkowski m. p.
Skarbnik Oddziału P. T. H.

VII. Oddział P. T. H. w Przemyślu.

Dochody:

1. Saldo z roku 1937/38	zł.	66·64
2. Wkładki członków	„	264·45
3. Sprzedaż wydawnictw	„	28·80
Razem . . .	zł.	359·89

Wydatki:

1. Wydatki kancelaryjne	„	18·25
2. Saldo	„	341·64
Razem . . .	zł.	359·89

Przemyśl, 4 maja 1939 r.

Za Komisję Rewizyjną
Olga Skórska m. p.

Kazimierz Arłamowski m. p.
Skarbnik Oddziału P. T. H.

VIII. Towarzystwo Miłośników Historii w Warszawie
(działa jako Oddział P. T. H.).

Dochody:

1. Saldo z roku 1937/38	zł.	2.985·04
2. Dochody z posesji	„	12.038·40
3. Wkładki członków	„	6.253·50
4. Subwencje: Zarząd miejski m. stoł. Warszawy	„	5.880·—
5. Sprzedaż wydawnictw	„	312·17
6. Fundusz im. br. Ludwika Kunkla	„	2.661·—
7. Fundusz rezerwowy	„	140·—
8. Odsetki	„	132·65
Razem . . .	zł.	30.402·76

Wydatki:

1. Utrzymanie posesji, remonty, podatki skarbowe i miejskie	zł.	6.866·80
2. Towarzystwo Kredytowe m. Warszawy — raty i amortyzacja	„	1.504·51
3. Druk Przeglądu Historycznego	„	4.838·49
4. Przekazano Zarządowi Głównemu	„	3.301·75
5. Sekcja Hist. Warszawy i Mazowsza	„	3.380·—
6. Administracja i koszty kancelaryjne . . .	„	4.161·08
7. Zakupno papierów wartościowych	„	2.763·63
8. Saldo na rok 1939/40	„	3.586·50
Razem . . .	zł.	30.402·76

Warszawa, dnia 31 marca 1939 r.

Członkowie Komisji Rewizyjnej:

Ks. Władysław Osiński m. p.
Kazimierz Stefański m. p.
Józef Stojanowski m. p.

Stanisław Kętrzyński m. p.
prezes T. M. H.

Leon Zygmunt Usarek m. p.
Skarbnik T. M. H.

Uwaga: Szczegółowe sprawozdanie kasowe umieszcza T. M. H. w Przeglądzie Historycznym.

IX. Oddział P. T. H. w Wilnie.

Dochody:

1. Saldo z roku 1937/38	zł.	49·65
2. Wkładki członków	„	565·—
Razem . . .	zł.	614·65

Wydatki:

1. Przekazano Zarządowi Głównemu	zł.	480·25
2. Wydatki administracji	„	98·75
3. Saldo na rok 1939/40	„	35·65
Razem . . .	zł.	614·65

Wilno, dnia 31 marca 1939 r.

Ehrenkreutz Stefan m. p.
prezes Oddziału P. T. H.

Stefan Rosiak m. p.
Skarbnik Oddz. P. T. H

D. SPIS CZŁONKÓW POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO Z KOŃCEM ROKU 1938 ORAZ ZAPISANYCH NA ROK 1939

1. Nieżyjący członkowie honorowi:

1. Askenazy Szymon, Warszawa.
2. Balzer Oswald, Lwów.
3. Bidlo Jarosław, Praga.
4. Bobrzyński Michał, Łopuchówko, woj. Poznań.
5. Bostel Ferdynand, Lwów.
6. Bourgeois Emil, Paryż.
7. Bruchnalski Wilhelm, Lwów.
8. Dubiecki Marian, Kraków.
9. Ks. Fijałek Jan, Kraków.
10. Finkel Ludwik, Lwów.
11. Goll Jarosław, Praga.
12. Jabłonowski Aleksander, Warszawa.
13. Ks. Kalinka Walerian, Lwów.
14. Kalmari Danielson Jan Ryszard, Helsinki.
15. Kętrzyński Wojciech, Lwów.
16. Korzon Tadeusz, Warszawa.
17. Kraushar Aleksander, Warszawa.
18. Kwiatkowski Saturnin, Lwów.
19. Kubala Ludwik, Lwów.
20. Limanowski Bolesław, Warszawa.
21. Liske Xawery, Lwów.
22. Małecki Antoni, Lwów.
23. Nehring Władysław, Wrocław.
24. Novotny Wacław, Praga.
25. Parczewski Alfons, Wilno.
26. Pilat Roman, Lwów.
27. Piłsudski Józef, Warszawa.
28. Ptaszycki Stanisław, Warszawa.
29. Prochaska Antoni, Lwów.
30. Radzimiński Luba Zygmunt, Lwów.
31. Roeppell Ryszard, Wrocław.
32. Semkowicz Aleksander, Lwów.
33. Smoleński Władysław, Warszawa.

34. Smolka Stanisław, Lublin.
35. Sobieski Wacław, Kraków.
36. Tokarz Wacław, Warszawa.
37. Tomkiewicz Stanisław, Kraków.
38. Wojciechowski Tadeusz, Lwów.
39. Zakrzewski Stanisław, Lwów.

2. Zmarli członkowie w r. 1938 i 1939

a) Członkowie honorowi:

Lwów: Bruchnalski Wilhelm.
Berlin: Brückner Aleksander.

b) Członkowie zwyczajni:

Kraków: Anczyc Wacław, Bąkowski Klemens.
Lwów: Chyliński Konstanty, Furtak Tadeusz, ks. Szmyd Gerard, ks. Teodorowicz Józef, arcybiskup obrz. orm., ks. Zajchowski Józef.
Warszawa: Jakubowski Jan, Jawdyński Stefan, Łopaciński Wincenty.

3. Członkowie honorowi:

1.	Abraham Władysław, Lwów,	wybr.	czł.	hon.	14/6	1924
2.	Brückner Aleksander, Berlin,	„	„	„	14/6	1924
3.	Dembiński Bronisław, Poznań,	„	„	„	14/6	1924
4.	Papée Fryderyk, Kraków,	„	„	„	14/6	1924
5.	Domanovszky Aleksander, Budapeszt,	„	„	„	28/11	1930
6.	Jorga Mikołaj, Bukareszt,	„	„	„	28/11	1930
7.	Koth Halvdan. Oslo,	„	„	„	28/11	1930
8.	Lukinich Emeryk, Budapeszt,	„	„	„	28/11	1930
9.	Kochanowski Korwin Jan, Warszawa,	„	„	„	30/5	1934
10.	Bujak Franciszek, Lwów,	„	„	„	5/6	1937
11.	Almquist Helge, Stockholm,	„	„	„	5/6	1937
12.	Charléty Sebastian, Paryż,	„	„	„	5/6	1937
13.	Coville Alfred, Paryż,	„	„	„	5/6	1937
14.	Dopsch Alfons, Wiedeń,	„	„	„	5/6	1937
15.	Friis Aage, Kopenhaga,	„	„	„	5/6	1937
16.	Hóman Walenty, Budapeszt,	„	„	„	5/6	1937
17.	von Kalken Franciszek, Bruksella,	„	„	„	5/6	1937
18.	Kehr Paweł, Berlin,	„	„	„	5/6	1937
19.	Mutafčiev Piotr, Sofia,	„	„	„	5/6	1937
20.	Rose Jan Holland, Cambridge,	„	„	„	5/6	1937
21.	Šišić Ferdynand, Zagrzeb,	„	„	„	5/6	1937
22.	Šusta Józef, Praga,	„	„	„	5/6	1937
23.	Temperley Harold, Cambridge,	„	„	„	5/6	1937
24.	Volpe Joachim, Rzym,	„	„	„	5/6	1937

4. Członkowie zwyczajni:

(Spis ułożony według alfabetycznego porządku miejsca zamieszkania).

1. Baranowicze: Gimnazjum Prywatne C. Epsztejna.
2. Bełz: ks. Dymitrowski Jakub.
3. Będzin: Biblioteka Gimnazjum Męskiego Zgromadzenia Kupców, Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne im. Szymonostwa Fürstenbergów.
4. Biała k. Bielska: Janik Hieronima, Mikulski Franciszek.
5. Biała Podlaska: Gimnazjum Państw. Męskie im. J. I. Kraszewskiego, Kowalska Lubina.
6. Białystok: Biblioteka Publiczna Miejska, Gimnazjum Państwowe im. Anny z Sapiehów Jabłonowskiej, Goławski Michał, ks. Hałko St., Homanówna Eugenia, Kolendo Maria, Koło Nauczycieli Historii Gimnazjum Z. Augusta, książę Lubomirski Jerzy, Tilleman Aron, Towarzystwo Miłośników Historii, Welger Chaim.
7. Bielsk Podlaski: Badowski Stanisław.
8. Bielsko: Gross Leon, Parak Jan.
9. Borszczów: Gimnazjum Prywatne Polskie Koedukacyjne Tow. Szk. Średniej.
10. Borysław: Dudek Jan, Ederowa Jadwiga.
11. Brody: Gimnazjum Państwowe im. J. Korzeniowskiego, Gimnazjum Prywatne żeńskie im. E. Orzeszkowej.
12. Brześć nad Bugiem: Członkowie Oddziału P. T. H. w Brześciu n/B.: Biblioteka Centralna Pedagogiczna, Guściora Franciszek, Landau Baruch, Lernerówna F. Oddział P. T. H. w Brześciu liczy razem z zamiejscowymi 18 członków.
13. Brzozów: Gimnazjum Państwowe.
14. Brzuchowice: Aleksandrowiczówna Aniela.
15. Buczacz: Gimnazjum Państwowe.
16. Bydgoszcz: Biblioteka Miejska, Gimnazjum Miejskie im. M. Kopernika, Gimnazjum Miejskie Katolickie żeńskie, Gimnazjum Państwowe Klasyczne im. Marszałka J. Piłsudskiego, Puckowski A., Państwowe Liceum Pedagogiczne, Siemińska Rita.
17. Bytom: Gimnazjum Polskie Prywatne.
18. Chełmno: ks. Forycki Leon.
19. Chodorów: Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne im. Artura Grottgera.
20. Chorzów: Czarnecki Augustyn, Gimnazjum Koedukacyjne im. Eichendorfa, Juchnowicz Irena, Lenczowski Franciszek, Ligęza Józef, Żagan Artur.
21. Chyrów: Konwent OO. Jezuitów.

22. C i e s z y n: Gimnazjum Polskie im. M. Konopnickiej, Łoskiewiczówna N., Popiołek Franciszek.
23. C z e r n i c h ó w: Jedliński Jerzy.
24. C z ę s t o c h o w a: Freundlich Aleksander, Gimnazjum Państwowe im. Henryka Sienkiewicza, Gimnazjum Państwowe im. Juliusza Słowackiego, Gimnazjum Państwowe im. Romualda Traugutta, Gimnazjum żeńskie Stowarzyszenia Nauka i Praca, Nowak Stanisław.
25. C z o r t k ó w: Gimnazjum Państwowe, Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne Ż. T. S. L. i Śr.
26. D ę b i c a: Gimnazjum Państwowe im. Kr. Władysława Jagiełły.
27. D o b r o m i l: Zagajewski Zdzisław.
28. D o l i n a: Gimnazjum Prywatne Polskie im. Z. Krasińskiego.
29. D o r a: Bednarski Bolesław.
30. D r o h i c z y n: Martewicz Włodzimierz.
31. D r o h o b y c z: Gimnazjum Prywatne im. Henryka Sienkiewicza, Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne im. I. Franki, Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne im. Sternbacha, Publiczna 7 kl. Szkoła Powszechna „Polmin".
32. D z i s n a: Dietrich Arem, Gimnazjum Państwowe im. ks. G. Piramowicza.
33. G d a ń s k: Dragan Marcin, Gimnazjum im. J. Piłsudskiego Macierzy Szkolnej.
34. G d y n i a: Bazali M. Urszula, Biblioteka Miejska Publiczna, Gimnazjum OO. Jezuitów.
35. G ł ę b o k i e: Gimnazjum Koedukacyjne im. Unii Lubelskiej.
36. G n i e z n o: Gimnazjum Państwowe im. Bolesława Chrobrego.
37. G r a j e w o: Tobolczyk Teodor.
38. G r o d n o: Członkowie Oddziału P. T. H. w Grodnie: Bajdzińska Ludmiła, Biblioteka Miejska, Biblioteka Pedagogiczna Państwowa, Choynowski Piotr, Czapowówna Wiktoria, Czetwertyński ks. Konstanty jn., Furgalski Teodor, Gimnazjum Państwowe Kupieckie, Gimnazjum Państwowe Męskie im. A. Mickiewicza, Gimnazjum Państwowe żeńskie im. Emilii Plater, Gimnazjum Pol. Macierzy Szkolnej im. H. Sienkiewicza, Gimnazjum Społeczne Koedukacyjne, Gimnazjum Tow. „Tarbut", hr. Kossakowski N., Leśniewicz Ryszard, Liceum Państwowe Pedagogiczne, Monkielewicz St., Mroczkowski Józef, Odlanicki-Poczobut Henryk, ks. Potrzebski Wiktor, Sawicki Roman, Studnicka Janina, Wieliczker Chaim. Oddział P. T. H. w Grodnie liczy razem z zamiejscowymi i nowowpisanymi 24 członków. — Do Oddziału nie należy: Muzeum Państwowe.

39. Gródek Jagielloński: Gimnazjum Państwowe im. Władysława Jagiełły.
40. Grudziądz: Biblioteka Okręgowa Pedagogiczna Kuratorium O. S. Poznań (oddział w Grudziądzu), Gimnazjum Państwowe Klasyczne im. Kr. J. Sobieskiego.
41. Grzymałów: ks. Iwanciów Adolf.
42. Horodenka: Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne.
43. Hrubieszów: Marek Stanisław.
44. Janów Podlaski: Biblioteka Seminarium Duchownego.
45. Jarocin: Gimnazjum Państwowe im. Tadeusza Kościuszki.
46. Jarosław: Gimnazjum Państwowe I., Gimnazjum Państwowe żeńskie im. J. Słowackiego, Gottfried Kazimierz, ks. Pudło Kazimierz.
47. Jaworów: Gimnazjum Państwowe.
48. Jazłowiec: Prywatne Gimnazjum i Liceum Humanistyczne im. Matki Marceliny.
49. Kalisz: Gimnazjum Państwowe im. Adama Asnyka, Gimnazjum Państwowe żeńskie im. Anny Jagiellonki, Tarasinowa Katarzyna, Węgrzyn Wojciech.
50. Kałusz: Gimnazjum Prywatne Miejskie Koedukacyjne.
51. Kamionka Strumiłowa: Strzelecka Anna.
52. Katowice: Członkowie Oddziału P. T. H. w Katowicach: Bałuk Stanisław, Benis Adam, Bolchower J., Dobrowolski Tadeusz, Dzięgiel Władysław, Gimnazjum Państwowe, Gołba Kazimierz, Grażyński Michał, Igielski Władysław, Kierecki Marian, Koraszewski Jacek, Korolenkówna Maria, Kotajny Jan, Krpec S., Lutman Roman, Musioł Ludwik, Ognisko Metodyczne Historii przy Gimnazjum Państwowym, Piernikarczyk Józef, Popiołek Kazimierz, Rybicki S., Skałka Tadeusz, Stańczyk Kazimierz, Strzembosz T. Oddział P. T. H. w Katowicach liczy razem z zamiejscowymi 48 członków. — Do Oddziału nie należy: Bergerówna Janina.
53. Kielce: Bartyś Julian, Borkiewicz Seweryn, Chojnacka Zofia, Czarnecki Henryk, Ellenbogen Stefania, Feliks-Gliksman Leon, Garbacik Józef, Gimnazjum Męskie im. St. Kostki, Gimnazjum Państwowe im. St. żeromskiego, Kowalczewski Marian, Kozikowski Antoni, Kuc Henryk, Kümerling Necha, Massalski Edmund, Nytko Piotr, Paszkiewiczowa Maria, Pazdur Jan, Rachwał Józef, Seminarium Nauczycielskie Męskie, Walewski Colonna St., Weissenfreudowa E. Oddział P. T. H. w Kielcach liczy 21 członków. — Do Oddziału nie należy: ks. Józef Zdanowski.
54. Kobryń: Gimnazjum Państwowe Polskie.
55. Koluszki: Krzywkowski Edmund.
56. Kołomyja: Gimnazjum Państwowe im. Króla Kazimierza Jagiellończyka.

57. Końskie: Gimnazjum Państwowe.
58. Kopanica: Ks. Majkowski Edmund.
59. Kościan: Gimnazjum Państwowe im. Stanisława Kostki.
60. Kowel: Gimnazjum Koedukacyjne Klary Erlich, Gimnazjum Państwowe im. Juliusza Słowackiego, Rappaport Herman.
61. Kórnik: Biblioteka Kórnicka.
62. Kraków: Członkowie Oddziału P. T. H. w Krakowie: Archiwum Państwowe, Barycz Henryk, Batowski Henryk, Ks. Bednarski Stanisław, Biblioteka P. A. U., Birkenmajer Aleksander, Błoński Franciszek, Bobkowska Wanda, Bobrowski Kazimierz, Bochnak Adam, Bogatyński Władysław, Borkowski Piotr, Buczek Karol, Budkowa Zofia, Centralna Biblioteka Nauczycielska, Chrzanowski Ignacy, Cichocki Marian, Czapliński Władysław, Czort Tadeusz, Dąbrowski Jan, Ks. Dawid Piotr, Długopolski Edmund, Dobrowolska Wanda, Dobrowolski Kazimierz, Duda Franciszek, Estreicher Stanisław, Feldman Józef, Friedberg Jan, Friedberg Marian, Garbacik Józef, Gimnazjum SS. Urszulanek, Ks. Glemna Tadeusz, Ks. Bp. Godlewski Michał, Grodecki Roman, Haydukiewicz Józef, Heitzman Marian, Hulewicz Jan, Jachimecki Zdzisław, Klein Franciszek, Kłodziński Adam, Kółko Historyków „Przyszłość" w Staniątkach, Koło Historyków Państwowego Pedagogium, Koło Historyków Studentów U. J., Komornicki Stefan, Konczyńska Wanda, Koneczny Feliks, Konopczyński Władysław, Kot Stanisław, Krzyżanowski Józef, Kukiel Marian, Kuntze Edward, Kutrzeba Stanisław, Lasocki Zygmunt, Latacz Eugeniusz, Lehr-Spławiński Tadeusz, Lepszy Kazimierz, Leśniodorski Bogusław, Ks. Mazurek Franciszek, Michalek Antoni, Ks. Michalski Konstanty, Mikucki Sylwiusz, Moreau Reibel Jean, Muczkowski Józef, Münch Henryk, Muzeum XX. Czartoryskich, Muzeum Narodowe, Niwiński Mieczysław, Nowak Tadeusz, Nowogrodzki Stanisław, Ognisko Historyczne przy Gimnazjum im. Sobieskiego, Ogrodziński Wincenty, Pachoński Jan Zbigniew, Pieradzka Krystyna, Pigoń Stanisław, Piotrowicz Karol, Piotrowicz Ludwik, Piwarski Kazimierz, Pociecha Władysław, Ks. Podwin Adam, Ks. Przybyszewski Bolesław, Reyman Tadeusz, Seminarium Historii Kościoła U. J., Seminarium Historyczne U. J., Seminarium Nauk Pomocniczych Historii U. J., Seminarium Prawnicze U. J., Semkowicz Władysław, Skibiński Mieczysław, Skorzepianka Melania, Sokulski Justyn, Starzewski Maciej, Strojek Ludwik, Sulimirski Tadeusz, Szczotka Stanisław, Szumański Adam, Szumowski Władysław, Taubenschlag Rafał, Vetulani Adam, Waniczkówna Helena, Zarębski Ignacy, Ziemski Adam, Ks. Żychowicz Tadeusz. — Oddział P. T. H. w Kra-

kowie liczy 101 członków. — Do Oddziału nie należą: Ks. Dąrowski Stanisław, Oppenauerówna Krystyna, Żytyński Saturnin.

63. Krosno: Gimnazjum Państwowe.
64. Krotoszyn: Gimnazjum Państwowe im. ks. H. Kołłątaja.
65. Krzemieniec: Biblioteka Liceum Krzemienieckiego, Gimnazjum Koedukacyjne Wydziału Powiatowego i Magistratu miasta Krzemieńca.
66. Leszno: Gimnazjum żeńskie im. Marii Konopnickiej, Gimnazjum Państwowe im. Komeńskiego.
67. Leszno k. Błonia: Ks. Stefanowski Marian.
68. Lida: Gimnazjum Państwowe im. Chodkiewicza.
69. Lipno: Gimnazjum im. R. Traugutta.
70. Lubaczów: Prywatne Gimnazjum Humanistyczne T-wa Szk. Średn.
71. Lublin: Członkowie Oddziału P. T. H. w Lublinie: Adamczyk Władysław, Białkowski Leon, Borkowski Julian, Dobrowolski Henryk, Dobrzański Jan, Dutkiewicz Józef, Gimnazjum Biskupie Męskie, Gimnazjum Państwowe im. St. Batorego, Godziszewski Władysław, Grużewski Bolesław, Horyszewski Stanisław, Ks. Kałwa Piotr, Kamiński Jan, Kiesewetterówna Janina, Kossowski Aleksander, Kramarzówna Zofia, Ks. Krassowski Aleksander, Madej Jan, Mazurkiewicz Józef, Moniewski Tadeusz, Mordelówna Kinga, Nester Piotr, Ks. Nowak Edmund, Popławski Mieczysław, Sadaj Henryk, Sadownik Jerzy, Seminarium Historyczne K. U. L., Stankowa Maria, Ks. Stopniak Piotr, Strzeszewski Czesław, Szwarczyk Bronisław, Wojciechowski Stefan, Zakrzewska Mirosława. — Oddział P. T. H. w Lublinie liczy razem na rok 1938 — 33 członków. — Do Oddziału nie należą: III Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Unii Lubelskiej, Rożniecki Józef.
72. Lwów: Członkowie Oddziału P. T. H. we Lwowie: Abłamowicz Tadeusz, Badecki Karol, ks. Badeni Henryk, Badeni Stanisław, Balicki Stefan, Bandura Władysław, Barszczewska Zofia, Barwiński Eugeniusz, Bazylów Ludwik, Bernacki Ludwik, Biblioteka Baworowskich, Biblioteka D. O. K. VI, Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Biesiadecki Franciszek, Birn Wacław, Blaha Alfred, Borkowski Mieczysław, Borkowski Oktaw, Brzeski Józef, Chabło Wiktor, Charewiczowa Łucja, Chodorowski Kazimierz, Chromicki Ernest, Chrząszcz Edmund, Chybiński Adolf, Ciekliński Zbigniew, Ks. Czekaj Franciszek, Czołowski Aleksander, Dąbkowski Przemysław, Ks. Długosz Teofil, Dobrzańska Maria. Dobrzyniecka Janina, Dygdała Adam, Dymitrowski Wła-

dysław, Eckstein Antoni, Ks. Frankl Stanisław, Gerlach Jan, Gębarowicz Mieczysław, Gimnazjum Państw. II, Gimnazjum Państw. III, Gimnazjum Państw. VI, Gimnazjum Państw. VII, Gimnazjum Państwowe X, Gimnazjum Państwowe XI, Gimnazjum Państw. Ruskie — filia, Gimnazjum Państwowe żeńskie im. król. Jadwigi, Gimnazjum SS. Nazaretanek, Gimnazjum Ridnej Szkoły, Goliger Marek, Górkiewicz Marian, Hahn Wiktor, Haisig Marian, Hartleb Kazimierz, Ks. Hausner Adam, Hejnosz Wojciech, Hescheles Maurycy, Horowitz Herman, Hoszowski Stanisław, Inglot Stefan, Instytut Teolog. U. J. K., Irzyk Franciszek, Jarosiewiczówna Maria, Jędrzejowska Anna, Józecki Piotr, Jukniewicz Franciszek, Kącki Franciszek, Klerycy OO. Bernardynów, Knot Antoni, Kocowski Bronisław, Końca Józef, Kontny Piotr, Koranyi Karol, Korpus Kadetów Nr. 1, Korzeniowski Kazimierz, Kotula Rudolf, Kotwicz Władysław, Kowalski Karol, Kozłowski Leon, Kropp Jan, Kruczkiewiczówna Maria, Książnica - Atlas, Kucharski Eugeniusz, Kupczyński Stanisław, Kupczyński Tadeusz, Kurdybacha Łukasz, Lanckorońska Karolina, Langnas Saul, Laskownicki Bronisław, Lepucki Henryk, Lewicki Karol, Lewicki Kazimierz, Lewicki Tadeusz, Loewenstein Stanisław, Lutman Tadeusz, Łempicki Stanisław, Malec Józef, Maleczyńska Ewa, Maleczyński Karol, Mańkowski Tadeusz, Modelska Ludmiła, Modelski Teofil Emil, Nadolski Bronisław, Nanke Czesław, Osuchowski Wacław, Paradowski Józef, Pawlikowski Zdzisław, Pelc Julian, Petryński Ludwik, Ks. Penkala Stanisław, Pleśniak Julian, Podlacha Władysław, Pohorecki Feliks, Polaczkówna Helena, Pomarański Stefan, Porębska Irena, Puczyński Bohdan, Ks. Rechowicz Marian, Rolny Wilhelm, Roth Abraham, Rozdolski Roman, Schirmer Edward, Ks. Schletz Alfons, Seminarium Państwowe Ochraniarskie, Sienkiewicz Bogusław, Skwarczyński Paweł, Socha Zbigniew, Solski Tadeusz, Stachoń Bolesław, Stesłowicz Władysław, Suesser Henryk, Szewczuk Jan, Ks. Szydelski Szczepan, Tarnawski Aleksander, Telmany'ówna Irena, Turska Jadwiga, Tyrowicz Marian, Tyszkowski Kazimierz, Uhma Stefan, Ks. Umiński Józef, Urbański Tadeusz, Ursel Adam, Wasylewicz Wiktoria, Wawrzkowicz Eugeniusz, Wąsowicz Michał, Werchracki Ryszard, Wereszczyński Antoni, Wiszówna Jadwiga, Witwicki Tadeusz, Włodarski Bronisław, Zaïkyn Wacław, Zakład Historii Gospodarczej U. J. K., Zakład Historii Kultury U. J. K., Zakład Historii Nowożytnej U. J. K., Zakład Historii Polski U. J. K., Zakład Historii Prawa U. J. K., Zakład Historii Średniowiecznej U. J. K., Zakład Prawa Kościelnego U. J. K., Ziembicki Witold, Zrzeszenie Pracow. Banku Rolnego, Ks. Zwiercan Stanisław, żurawski Kazimierz, — Oddział P. T. H. we Lwowie liczy razem z zamiejscowymi 223 członków.

73. Łańcut: Gimnazjum SS. Boromeuszek.
74. Łęczyca: Sroka Jan, Wyczółkowski Mieczysław.
75. Łódź: Członkowie Oddziału P. T. H. w Łodzi: Adlerówna Esfira, Ajnenkiel Eugeniusz, Archiwum Diecezjalne, Archiwum Miejskie m. Łodzi, Bagińska Helena, Berkowicz Henryk, Biblioteka Państwowa Pedagogiczna, Biblioteka Publiczna Miejska, Biblioteka Wolnej Wszechnicy Polskiej — oddział w Łodzi, Blauszyld Ignacy, Brzozowski Kazimierz, Cywuszowa Antonina, Czabak Orest, Czeraszkiewiczówna Janina, Domańska Izabella, Dylik Jan, Erdmanowa Zofia, Ellenberg Zygmunt, Fichna Bolesław, Friedman Filip, Gardowa Zdzisława, Geyer Robert, Gimnazjum Miejskie im. J. Piłsudskiego, Gimnazjum Męskie A. Zimowskiego, Gimnazjum Państwowe Męskie im. żeromskiego, Gimnazjum Państwowe im. M. Kopernika, Gimnazjum Państwowe im. G. Narutowicza, Gimnazjum Państwowe żeńskie im. E. Sczanieckiej, Gimnazjum Społeczne Męskie, Gimnazjum Zgromadzenia Kupców, Gimnazjum żeńskie Janiny Czapczyńskiej, Gimnazjum żeńskie Zofii Macińskiej, Gimnazjum żeńskie im. Orzeszkowej, Głuchowski Władysław, Godlewski Mikołaj, Grzędzielski Eugeniusz, Hajkowski Zygmunt, Heinówna Wanda, Hertz Mieczysław, Holcgreber Jan, Izba Przemysłowo-Handlowa, Jackowski Aleksander, ks. bp. Jasiński Włodzimierz, Jeżewski Mieczysław, Jurczyński Juliusz, Kaczmarek Roman, Kappes Aleksander, Kejna Kazimierz, Kniatowa Maria, Koło Historyków Słuchaczów W. W. P., Korczycowa Maria, Koszańska Jadwiga, ks. Kotula Karol pastor, Kowalska Weronika, Kożuchowska Zofia, Krasicka Jadwiga, Krzywcówna Aurelia, Kulak Jan, Landecki Tadeusz, Lorentz Zygmunt, Lulla Fabian, Marczyńska Kazimiera, Mazurowski Henryk, Missalowa Gryzelda, Nowakowska Janina, Ostrowska Zofia, Palmąka Andrzej, Pedagogium Państwowe, Podciechowska Helena, Potzówna Wanda, Przesmycki Karol, Rac Leonard, Rau Zygmunt, Rembieliński Robert, Remiszewski Antoni, Rosset Edward, Rothowa Aniela, Rynkowska Anna, Sauter Jan, Seminarium Duchowne, Skoiński Jan, Spektor Izaak, Sterlingowa Helena, Szczygielski Wacław, Szczygielski Mieczysław, Szkoła Powszechna Nr 69, Szreter Jerzy, Świdwiński Adolf, ks. bp. Tomczak Kazimierz, Towarzystwo Wiedzy Wojskowej — Oddział w Łodzi, Trzepałkowska-Dziubani Irena, Tylińska Janina, Warężak Jan, Waszkiewicz Ludwik, Weiss Bernard Przemysław, Więckowski Stanisław, Wodziński Michał, Worona Włodzimierz, Zaborowska Helena, Zieleniewska Maria, Zwolińska Alicja. — Oddział P. T. H. w Łodzi liczy razem z zamiejscowymi 126 członków.
76. Łuck: Gimnazjum Państwowe im. Tad. Kościuszki, Nieć Julian.

77. Łuków: Junkielesówna Bronisława.
78. Łuniniec: Gimnazjum Państwowe im. Kr. Wł. Jagiełły.
79. Mała Dąbrówka: ks. Wojtas Maksymilian.
80. Międzychód: Gimnazjum Miejskie Koedukacyjne im. Święcickiego.
81. Mikołów: Gimnazjum Państwowe, Kozaczka St., Prus Karol, ks. Wilk Karol, Wojna Paweł.
82. Miłobądź: Ks. Czaplewski Paweł.
83. Mława: Gimnazjum Państwowe im. Stanisława Wyspiańskiego.
84. Mokwin: Jakubowski Władysław.
85. Mysłowice: Dziunikowski Aureliusz.
86. Nakło: Gimnazjum Państwowe.
87. Nieśwież: Gimnazjum Państwowe im. Władysława Syrokomli.
88. Nisko: Gimnazjum Państwowe im. Stefana Czarneckiego, Różycki Mieczysław.
89. Nowa Wieś: Wilczyński Józef.
90. Nowy Sącz: Hein Julian, Państwowe Gimnazjum I. im. Jana Długosza.
91. Oblęgorek: Sienkiewicz Józef Henryk.
92. Oborniki: Świerzowicz Jan.
93. Orłowa: Biblioteka Nauczycielska Gimnazjum Polskiego.
94. Ostrołęka: Gorgoniowa Wanda, Wierzchowski Henryk.
95. Ostrów: Szweycer Janusz.
96. Ostrów Wielkopolski: Gimn. Państwowe Męskie, Gimn. Państwowe żeńskie im. Emilii Sczanieckiej.
97. Ostrowiec: Gimn. Państwowe im. J. Chreptowicza.
98. Ostrzeszów: Gimnazjum Prywatne Męskie księży Salezjanów, Gimnazjum Prywatne żeńskie Zgrom. SS. Najśw. Rodziny z Nazaretu.
99. Otorowo: Zakłady Naukowo-Wychowawcze SS. Urszulanek.
100. Pabianice: Ks. Czekaj Franciszek, Frankowski Józef, Salska Helena, Zawadzka Renata.
101. Pelplin: Ząbek Jan.
102. Piekary Śląskie: Gimnazjum Państwowe.
103. Pińsk: Gimnazjum OO. Jezuitów, Gimnazjum Pryw. Koedukacyjne A. Czeczyk - Golingierowej, Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne Stow. „Tarbut“, ks. Kantak Kamil, Macińska Ludwika, Witczakowa Zofia.
104. Piotrków Trybunalski: Grabowska Wanda, Millerowa Regina, Stojdowa Anna, Tokarski Józef, Witanowski Michał.
105. Płock: Dobaczewski Józef, Towarzystwo Naukowe.
106. Potarzyca: Barański Stanisław.
107. Poznań: Członkowie Oddziału P. T. H. w Poznaniu: Archiwum Archidiecezjalne, Baumgart Jan, Boberska Maria,

Chodynicki Kazimierz, Dedio Stanisław, Gimnazjum Państwowe im. Marcinkowskiego, Gimnazjum Państwowe im. Paderewskiego, Górski Karol, Gregorowicz J., Grot Zdzisław, Jedlicki Marian Zygmunt, Kaczmarczyk Kazimierz, Kaletka Mieczysław, Knapowska Wisława, Koczy Leon, Koło Historyków Studentów U. P., Krotoska Tekla, ks. Kurek J., Masłowski Jerzy, Mastyńska Maria, Matuszewski Józef, ks. Nowacki Józef, Opatrny Jarosław Wit, Rutkowski Jan, Sczaniecki Michał, Seminarium Duchowne, Seminarium Historyczne U. P., Sikorska Alicja, Silnicki Tadeusz, Siuchniński Mateusz, Skałkowski Adam, Skarbiński Władysław, Sławski Jan, Stablewski Stefan, Staszewski Janusz, Świderkówna C., Tymieniecki Kazimierz, Tync Stanisław, Ułaszyn Henryk, Warpechowska Zofia, Widajewicz Józef, Willaume Juliusz, Wojciechowski Zygmunt, Wojtkowski Andrzej, Zaleski Zygmunt, Ziółkowski Tadeusz, Żukowski Piotr. Oddział P. T. H. w Poznaniu liczy 47 członków.

108. Przasnysz: Schwarz Jan.
109. Przemyśl: Arłamowski Kazimierz, ks. Ataman Julian, Biblioteka Seminarium Duchownego obrz. łać., ks. Dudziński Stanisław, Gilewicz Aleksy, Gimnazjum Krawieckie, Gimnazjum Państwowe I. im. Juliusza Słowackiego, Gimnazjum Państwowe II. im. Prof. K. Morawskiego, Gimnazjum Państwowe żeńskie, Gimnazjum Prywatne żeńskie im. M. Konopnickiej, ks. Gorczyca Józef, ks. Jakiel Stanisław, Kaliczowa Zofia, ks. Kwolek Jan, Patrynówna Elżbieta, Persowski Franciszek, Skórska Olga, Smółka Jan, Tymińska Zofia. Oddział P. T. H. w Przemyślu liczy razem z nowo wpisanymi — 23 członków. — Do Oddziału nie należy: Gimnazjum Prywatne Ruskie, Gimnazjum Prywatne żeńskie PP. Benedyktynek, Rowiński Janusz.
110. Przeworsk: Gimnazjum Miejskie.
111. Przysucha: Gołuchowska-Dembińska Maria.
112. Pszczyna: Jucha Józef, Państwowe Liceum Pedagogiczne.
113. Pułtusk: Gimnazjum Państwowe im. Piotra Skargi, ks. Zielonka Stefan.
114. Radom: Gimnazjum Państwowe im. T. Chałubińskiego, Gimnazjum Państwowe im. Jana Kochanowskiego, Majówna Maria, Państwowa Szkoła Średnia Techniczna Kolejowa, Zakłady Naukowe żeńskie Marii Gajl.
115. Radziechów: Gimnazjum Pryw. Koedukacyjne im. Marszałka Badeniego.
116. Rawa Ruska: Oppenauer Maria.
117. Rawicz: Ćwikowski Witold, Gimnazjum Państwowe.
118. Rogoźno: Gimnazjum Państwowe Klasyczne im. Przemysława.

119. Rohatyn: Koło Historyczne Ukr. Pryw. Gimnazjum.
120. Równe: Biblioteka Centralna Pedagogiczna, Hofman Jakub, Schittler Józef.
121. Rybnik: Czyżyk Kazimierz, Kowalski Alfred, Udziela Stanisław.
122. Rzeszów: Gimnazjum Prywatne żeńskie Tow. Gim. Pryw. żeńsk.
123. Sambor: Gimnazjum Państwowe I. im. Adama Mickiewicza, Gimnazjum Państwowe II. im. Mikołaja Kopernika, Głodtowa Bronisława.
124. Sandomierz: Liceum Państwowe Pedagogiczne.
125. Sanok: Gimnazjum Prywatne żeńskie im. Emilii Plater, Rejnin Antoni.
126. Siedlce: Ks. Branik Wiktor, ks. Grabowski Jan, ks. bp. Sokołowski Czesław.
127. Siemianowice Śląskie: Gimnazjum Państwowe im. Śniadeckiego, Olszewicz Wacław.
128. Słonim: Państwowe Seminarium Nauczycielskie Męskie, Rotensztrajchówna Stefania.
129. Sokal: Gimnazjum Państwowe im. Malczewskiego.
130. Solec n/Wisłą: Gawęcka Anna.
131. Sosnowiec: Gimnazjum Państwowe im. E. Plater, Gimnazjum Państwowe im. Bolesława Prusa.
132. Stanisławów: Ks. Barg Marian, Gimnazjum Państwowe II, Gimnazjum Państwowe III, Gimnazjum Prywatne Polskie im. Elizy Orzeszkowej, Kopytowa Joanna, Zieliński Józef, żebrowska Zofia.
133. Starogard: Gimnazjum Państwowe.
134. Stołpce: Gimnazjum Państwowe im. Tadeusza Hołówki.
135. Stryj: Biblioteka Pedagogiczna Nauczycielska, Gimnazjum Państwowe I, Gimnazjum Państwowe II.
136. Sucha: Seruga Józef, Zbiory Biblioteczno-Muzealne hr. Tarnowskich.
137. Suwałki: Brzeski Henryk.
138. Szamotuły: Gimnazjum Państwowe Humanistyczne im. P. Skargi.
139. Śniatyn: Gimnazjum Państwowe im. Fr. Karpińskiego.
140. Świecie: Gimnazjum Państwowe.
141. Świekatowo: Jeskowa Stefania.
142. Święciany: Gimnazjum Państwowe im. Józefa Piłsudskiego.
143. Świsłocz: Gimnazjum Państwowe im. Romualda Traugutta.
144. Tarnopol: III Gimnazjum Państwowe żeńskie im. J. Piłsudskiego, Ladenberger Tadeusz.
145. Tarnów: Biblioteka T. S. L., Gimnazjum I. im. Brodzińskiego, Gimnazjum II. im. Tarnowskiego, Gimnazjum

III. im. Adama Mickiewicza, Jarosz Włodzimierz, Państwowe Liceum i Gimnazjum im. M. Kopernika, Ks. Węgiel Władysław, Zakład SS. Urszulanek.

146. Tarnobrzeg: Gimnazjum Państwowe im. Hetmana Tarnowskiego.

147. Tarnowskie Góry: Gimnazjum Państwowe im. Ks. Jana Opolskiego.

148. Tczew: Biblioteka Miejska.

149. Toruń: Archiwum Miejskie, Matkowski Karol, Sawczyński Adam.

150. Trzemeszno: Gimnazjum Państwowe Klasyczne.

151. Tubądzin: Walewski Kazimierz.

152. Tuchola: Nowaczyk Stanisław.

153. Tuchów: OO. Redemptoryści.

154. Turew: Chłapowski Dezydery.

155. Turka: Gimnazjum Prywatne Koedykacyjne im. Józefa Piłsudskiego.

156. Warszawa: Towarzystwo Miłośników Historii w Warszawie (działa jako Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego). a) **Członkowie honorowi:** Ludwika z hr. Krasińskich Czartoryska. b) **Członkowie protektorzy:** Józef Temler. c) **Członkowie zwyczajni:** Anterszlakówna Maria, Archiwum Akt Dawnych, Archiwum Miejskie m. st. Warszawy, Archutowski Roman, Arnold Stanisław, Assorodobraj Nina, Bachulski Aleksy, Balicka Zofia, Bartel Oskar, Bartosikówna Jadwiga, Bartoszuk Aleksander, Bero Józef, Beynard Karbowska, Białowiejska Wanda, Bielecki Tadeusz, Bieżuńska J., Biblioteka Historyczna, Biblioteka Publiczna, Biblioteka Seminarium Duch., Biłek Jan, Bogatkiewicz Władysław, Borowski Antoni, Borowski Stanisław, Bormanowa Jadwiga, Bornholtz Tadeusz, Boss Eugeniusz, Bramsowa R., Brzeczkowski Aleksander, Brzeziński Stanisław, Brzeziński Włodzimierz, Brańska Eugenia, Bujalska Maria, Bursche Edmund, Burschówna Helena, Centralna Biblioteka Wojskowa, Centralna Biblioteka Pedagogiczna, Chodynicki Henryk, Chwalewik Edward, Chyrówna Maria, Czudowska Leokadia, Dąbrowski Jan, Dąbrowska Maria, Dąbrowski Otton, Dąbrowski Wincenty, Dąmbski Eugeniusz, Dembińska Anna, Dembowska Maria, Detkens Edward ks., Diveky Adrian, Dobrzański Józef, Drozdowska Irena, Dunin Juliusz, Dutkiewicz Józef, Dygnas Aleksander, Dyski Władysław, Dziewanowski Władysław, Eiger Kazimierz, Enderówna Janina, Englert Adam, Fajęcki A. Ks., Fedkowiczówna Anna, Feldman Eleazar, Fidecka A., Folwarski Henryk ks., Franaszek Jerzy, Freytag Bogusław, Fręchowicz Tadeusz ks., Gajewicz Zygmunt ks., Gawinek Paweł, Gaylówna Anna, Gąsiorow-

ska Natalia, Gebertowa Gizela, Gembarzewski Bronisław, Gepner Stanisław, Geber Rafał, Giedroyć Franciszek, Giergelewicz Jan, Gimn. im. J. Finkla, Gimn. im. Lelewela, Gimn. im. Reya, Gimn. SS. Zmartwychwstania Pańsk., Gimn. i Liceum im. K. Hoffmanowej, Gimn. Tow. „Ascola“, Gimn. „Jehudyjach“, Gimn. im. M. Kryńskiego, Gimn. żeńskie Szkół żydowskich, Gimn. im. Sułkowskich, Gimn. im. Bolesława Prusa, Gimn. im. Kraszewskiego, Ginter Edmund, Glass Jakub, Głodo Maria, Godlewski Michał, Golianowa Janina, Gołębiowski Tadeusz, Groniowski Stanisław, Grotowski Marian, Gogulski Edward, Gorzkowski Kazimierz, Gutry Czesław, Halecki Oskar, Handelsman Marceli, Hauke Nowak, Herbst Stanisław, Hertzówna Amelia, Hniłko Antoni, Hilczer Franciszek, Jabłoński Henryk, Jakubiec Józef, Jankiewicz Wacław, Jaruga Nikodem, Jasnowski Józef, Jastrzębski Aleksander, Jellenta Stefan, Joczowa Serafina, Jonynas Ignacy, Kalińska L., Kadłubiński Ryszard, Kaleński Gustaw, Kamieńska Zofia, Kamieniecki Witold, Kamiński Wawrzyniec, Karłowska Zofia, Karwasińska Jadwiga, Kappes Halina, Kermisz Józef, Keck Stanisław, Kernbaum Józef, Kesselring Rudolf, Kętrzyński Stanisław, Kieniewicz Stefan, Kiersnowski Roman, Kiewlicz Tadeusz ks., Kłapowski Władysław ks., Kneifel Edward ks. pastor, Kochanowska Wojciechowska Jadwiga, Kochanowski Jan Karol, Kochanowski Wiktor, Kochanowski Józef, Koelichenówna St., Kolankowski Ludwik, Konarski Jan, Konarski Kazimierz, Kormanowa Zanna, Kordowska Irena, Korduba Miron, Kornet Szczepan, Kosiński Juliusz, Kostołowski Erazm, Kotarski Stefan, Kozolubski Juliusz, Krajewski Wincenty ks., Krasuski A., Kraushar Tadeusz, Krauzówna Zofia, Kreczmar Michał, Krzemicka Zofia, Kronegoldowa A., Krongoldówna Tola, Krzyczkowska Olga, Krzywicki Ludwik, Kucharzewski Jan, Kula Witold, Kulczycki Ludwik, Kułakowski Henryk, Kupczyński Tadeusz, Kutznerówna Janina, Kuźmińska Maria, Kwiatkowski Władysław ks., Laskowski Otton, Latkowska Maria, Leśniewski Czesław, Lewak Adam, Lewandowska Maria, Libelt Maria, Libert Feliks, Lipiński Wacław, Lipska Kazimiera, Liszewski Stanisław, Lutomski Bolesław, Łągwa Zabicka Jadwiga, Łodyński Marian, Łopaciński Wincenty, Łopatto Szczęsna, Ługowski Kazimierz, Łukomska Irena, Maciejewska Wanda, Machalski Tadeusz Antoni, Machowski Tadeusz Antoni, Mahler Rafał, Malczewska Krystyna, Maliniak Julian, Małachowska Łempicka Ewa, Małachowski Stanisław, Małowist Marian, Małuszyński Marian, Manteuffel Tadeusz, Manteufflowa Maria, Markowski Adam, Markowski Gu-

staw, Martynowiczówna Władysława, Marzec Bogumił, Mączyński Kazimierz, Meloch Maksymilian, Mech Nowicka Wanda, Mendys Michał, Michałowiczowa Stanisława, Michałowski Józef, Mickiewiczowa Iza, Mińkowska Anna, Modzelewska Ewa, Mongirdowa Maria, Moraczewski Adam, Morawska Stefania, Moszczeńska Wanda, Moszczeński Józef, Mościcki Henryk, Mrozowska Halina, Muszkowski Jan, Mysłowski Adolf, Nasalska Zofia, Natanson Leski Jan, Niedziela Józef ks., Niewiarowska Irena, Niewojska Irena, Nowak Piotr, Nowakowski Stanisław, Nowicka Maria, Nowotczyński Kazimierz, Obarska Janina, Obertyński Zdzisław ks., Olszanowska Skowrońska Zofia, Olszewicz Bolesław, Oppman Edmund, Oppmanowa Remiszewska R., Osiński Władysław ks. Dziekan, Ossowska Maria, Ostaszewska Henryka, Padacz Władysław ks., Pajewski Janusz, Parysówna Wanda, Paszkiewicz Henryk, Pawłowski Bronisław, Peche Kazimierz, Perkowicz Edward, Petrulewicz Dybczyńska, Piskorska Helena, Płokarz Józefat, Płoski Stanisław, Pohoska Hanna, Ponikowski Cezary, Posseltówna Irena, Prawosławne Archiwum Metropolitalne, Próchnik K., Przelaskowski Ryszard, Przewalski Stefan, Przeździecki Rajnold, Przybyłowiczowa Hanna, Przychodzka Jadwiga, Przyrembel Zygmunt, Pułaski Franciszek, Radlińska Orsza Helena, Radliński Władysław, Radzikowski Teodory, Radziwonowicz Wacław, Rafacz Józef, Rennertowa Zofia, Ringelblum Emanuel, Rogulska Ładzińska Helena, Różycki Marek, Rudziński Stanisław, Rościszewska Maria, Różański Adolf, Rybarski Antoni, Rybus Henryk ks., Rzymełka Jan ks., Salcewicz Albin, Saulys Jerzy, Sawicki Jakub, Schönbrennerówna Janina, Seminarium Hist. U. J. P., Sem. Hist. Europy Wschod. U. J. P., Sem. Gosp.-Społ. U. J. P., Sem. Kościoła w Polsce U. J. P., Serejski Henryk M., Sidorowicz Stanisław, Siemieński Józef, Sisle Bronisława, Skibiński Franciszek, Skwarka Gołębiowska L., Skwirowska Monika Helena, Skrzypek Józef, Słomczyński Adam, Słońska Łucja, Sokołowska Maria, Sokołowski Franciszek ks., Sosnowski Stanisław, Staruszkiewicz Franciszek, Stebelski Adam, Stefański Kazimierz, Stojanowski Józef, Stolarski Antoni, Strzałkowski Z. ks., Suchodolski Witold, Sujkowski Andrzej, Szachno Stanisław, Szellerowa Henryka, Szembek Jan, Szczechura Tomasz, Szczepaniakowa Izabela, Szczęsna Felicja, Szkoła Mazowiecka, Szyc Piotr, Szymborska Kinga, Szygellowa Zofia, Szulkin Michał, Szwankowski Eugeniusz, Śliwiński Leon, Śmidoda Franciszek ks., Świeżyńska Janina, Świerkowski Ksawery, Talat-Kiełpsz Eryk, Talikowski Stefan, Tarnowski Adam, Targowski Józef Konrad, Targowski

Zdzisław, Tatomir Adam, Thoman A., Tietzowa Maria, Tołłoczko Józef, Tomaszewski Aleksander, Tomkiewicz Władysław, Trausolt Eustachy, Treugut Sylweriusz, Truchim Stefan, Trzcińska Apolonia, Urban Jan ks., Usarek Leon Zygmunt, Ussas Bronisław ks., Walawender Antoni, Waligóra Bolsław, Wałek-Czernecki Tadeusz, Wantuła Andrzej ks., Waszkiewicz Wanda, Wdowiszewski Zygmunt, Wegner Jan, Wereszycki Henryk, Widerszal Ludwik, Widerszalowa Lutostańska E., Więckowska Helena, Wilczyńska Zofia, Wider Hieronim, Wilkoszewski Aleksander, Winnicki Sas Leonard, Witkowski Stefan, Włodarski Aleksander, Wojciechowski Zygmunt, Wolff Adam, Wolfowicz A., Wolfowicz I., Woliński Janusz, Worobczuk Adam, Wróblewska W., Wróblewski Kazimierz, Wrzeszcz Piotr, Zakłady Naukowe „Spójnia", Zakłady Architektury Polskiej Politechniki Warszawskiej, Zaleski August, Zakrzewski Alfred, Zakrzewski Kazimierz, Zakrzewska Irena, Załęcki Artur, Zanowa Jadwiga, Zarzycki Włodzimierz, Zawadzki Franciszek, Zawadka Mieczysław, Zborowska Matylda, Zielińska Barbara, Zieliński Tadeusz, Zebrowski Tadeusz, Zembrzuski Ludwik, Żmigryder Konopka Zdzisław, Żmigrodzki Zygmunt, Żywczyński Mieczysław. Oddział P. T. H. w Warszawie liczy 384 członków.

Zapisani bezpośrednio w Zarządzie Głównym P. T. H. we Lwowie: Biblioteka Krasińskich, Biblioteka Ministerstwa W. R. i O. P., Biblioteka Ordynacji Zamojskich, Diveky Adrian, Kipa Emil, Lechicka Jadwiga, Łypacewiczowa Jadwiga, Mann Zygmunt, Mendys Michał, Pazyra Stanisław, Skibiński Franciszek Henryk, Symonolewicz Konstanty, ks. Woroniecki Jacek, Wydział Archiwalno-Biblioteczny Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Żmirodzki Zygmunt.

157. W e j h e r o w o: Kraszewska Janina.

158. W i e l u ń: Gimnazjum Męskie im. T. Kościuszki.

159. W i l e j k a: Gimnazjum Państwowe im. H. Sienkiewicza.

160. W i l n o: Członkowie Oddziału P. T. H. w Wilnie: Adamus Jan, Ambros Michał, Ehrenkreutz Stefan, Falkowski Czesław, Filipczyk Józef, Gimnazjum III. im. księcia Czartoryskiego, Gimnazjum A. Mickiewicza, Gimnazjum OO. Jezuitów, Gimnazjum Twa „Oświata", Gimnazjum „Tarbut", Girdwoyniówna Maria, Jaworski Iwo, Karpowicz Zygmunt, Kościałkowski Stanisław, Krawiec Lucjan, Łowmiański Henryk, Mienicki Ryszard, Minkiewicz Antoni, Mirowiczowa Anna, Narudzka Emilia, Popowska Maria, Romanowski Józef, Rosiak Stefan, Steckiewiczowa Maria, Świacki Stanisław, Wawrzyczykowa Alina, ks. Wilanowski Bolesław, Wysłouch Seweryn, Zajączkowski Stanisław,

Zwolski Bogumił, ks. żełudziewicz Michał. Oddział P. T. H. w Wilnie liczy razem z zamiejscowymi 36 członków. Do Oddziału nie należy: Balicki Juliusz, Centralna Biblioteka Pedagogiczna, Gimnazjum koedukacyjne humanistyczne C. Epszteina i I. Szpajzera, Lisiecki Leopold.

161. Winnagóra: Ks. Kozierowski Stanisław.
162. Włocławek: Gimnazjum Państwowe im. Marii Konopnickiej, ks. Morawski Michał.
163. Włodzimierz: Gimnazjum Państwowe im. Mikołaja Kopernika.
164. Wolsztyn: Gimnazjum Państwowe.
165. Września: Gimnazjum Państwowe im. Henryka Sienkiewicza.
166. Zaleszczyki: Gimnazjum Państwowe.
167. Zamość: Gimnazjum Państwowe żeńskie im. Marii Konopnickiej, Pieszko Michał.
168. Zawiercie: Gimnazjum Prywatne Męskie „Szkoła Średnia", ks. Wajzler Bolesław.
169. Zbylitowska Góra: Rusocka Antonina.
170. Zduńska Wola: Gimnazjum im. Kazimierza Wielkiego, Rutkowski Jan.
171. Zgierz: Biblioteka Publiczna Miejska im. Bolesława Prusa, Liceum Pedagogiczne, Preissowa Irena, Sroka Jan, Świerszcz Jan.
172. Złoczów: Kuntze Maria.
173. żory: Gimnazjum Miejskie im. K. Miarki.
174. żółkiew: Ks. Karowiec Makary.

Poza Polską:

Budapeszt: Namysłowski Władysław.

Czerniowce: Uzdowski Marian.

Chicago: Archiwum i Muzeum Zjednoczenia Rzymsko-Katolickiego w Ameryce.

Jassy: Duzinchevici George.

Rzym: Ks. Skibniewski Mariusz.

Członkowie P. T. H. zapisani na rok 1939

Brześć n/Bugiem: Gimnazjum Państwowe im. R. Traugutta, Pardenia Jan,, Tokarzówna Alojza.

Bydgoszcz: Prywatne żeńskie Liceum i Gimnazjum im. M. Curie-Skłodowskiej.

Cieszyn: I. Państwowe Gimnazjum im. A. Osuchowskiego.

Dęblin: Prywatne Koedukacyjne Liceum i Gimnazjum Nr 511 Tow. Szk. Śred.

Jędrzejów: Prywatne Liceum i Gimnazjum Koedukacyjne Wydziału Powiatowego.

Łuck: Matysiakiewicz Stanisław.

Pińsk: Gimnazjum Państwowe im. J. Piłsudskiego.

Ponikwa: Bocheński Adolf.
Przemyśl: Grochowski Tadeusz, Karszniewicz Maria, ks. Nastatek Stanisław, ks. Winnicki Franciszek.
Radzyń Podlaski: Bogusz Stanisław.
Równe: Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne Związku Osadników.
Rzeszów: Skowroński Kazimierz.
Stanisławów: Gimnazjum Prywatne Koeduk. z niem. j. w., Osuchowski Adam.
Tomaszów Lubelski: Gimnazjum i Liceum Państwowe Koedukacyjne im. B. Głowackiego.
Toruń: Magdański Marian.
Troki: Państwowe Liceum Pedagogiczne.
Warszawa: Urbanek Stanisław.
Zakopane: Pierzchała Ludwik.

Publikacje P. T. H. otrzymują bezpłatnie jako wymienne następujące Instytucje i Towarzystwa:

a) **w Polsce:**

Gdańsk: Stadtbibliothek (Vorstand des Westpreussischen Geschichtsvereins).
Gdynia: Instytut Bałtycki.
Katowice: Biblioteka Biura Sejmu Śląskiego, Redakcja „Chowanny".
Kraków: Biblioteka Jagiellońska, Polska Akademia Umiejętności, Towarzystwo Wzajemnej Pomocy U. U. J.
Lublin: Biblioteka im. Łopacińskiego, Biblioteka Uniwersytecka, Koło Historyków U. U. L.
Lwów: Archiwum m. Lwowa, Archiwum Uniwersytetu J. K., Archiwum Ziemskie, Biblioteka Uniwersytecka, Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Czytelnia Akademicka, Koło Historyków Uniwersytetu J. K., Książnica Publiczna T. S. L. im. E. Adama, Redakcja „Analecta Ordinis Sancti Basilii Magni", Redakcja „Bohosłowija", Redakcja „Przeglądu Humanistycznego", Towarzystwo Geograficzne, (Czasopismo Geograficzne i Polski Przegląd Kartograficzny), Towarzystwo Naukowe im. Szewczenki.
Poznań: Biblioteka Raczyńskich, Biblioteka Uniwersytecka, Bratnia Pomoc Studentów U. P., „Deutsche Wissenschaftliche Zeitschrift für Polen", Instytut Zachodnio-Słowiański (Slavia Occidentalis), Redakcja „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny", Towarzystwo Miłośników Historii (Roczniki Historyczne), Towarzystwo Przyjaciół Nauk.
Przemyśl: Towarzystwo Przyjaciół Nauk.
Równe: Okręgowy Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych (Rocznik Wołyński).

Tarnopol: Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk.
Toruń: Towarzystwo Naukowe (Roczniki T. N., Fontes T. N., Zapiski T. N.), Zgromadzenie OO. Redemptorystów (Monumenta Hofbaueriana).
Warszawa: Ministerstwo W. R. i O. P. (Departament Nauki i Szkół Wyższych, 2 egz.), Archiwum Główne, Archiwum Skarbowe, Biblioteka Publiczna, Biblioteka Rapperswilska, Biblioteka Sejmu Rzeczypospolitej, Biblioteka Uniwersytecka, Biblioteka Wyższej Szkoły Handlowej, Instytut Badań Spraw Narodowościowych, Instytut Wschodni („Wschód"), Kronika Ruchu Rewolucyjnego w Polsce, Muzeum Oświaty i Wychowania Min. W. R. i O. P., Polskie Towarzystwo Heraldyczne, Polskie Towarzystwo Krajoznawcze („Ziemia"), Redakcja „Bellony", Redakcja „Nauki Polskiej" (Kasa im. Mianowskiego), Redakcja „Niepodległości", Redakcja „Polacy Zagranicą", Redakcja „Polityki Narodów", Redakcja „Przeglądu Historyczno-Wojskowego", Redakcja „Przeglądu Politycznego", Redakcja „Wiadomości Archeologicznych", Towarzystwo Miłośników Historii (Przegląd Historyczny), Towarzystwo Naukowe, Ukraiński Instytut Naukowy.
Wilno: Biblioteka Uniwersytecka, Instytut Naukowo-Badawczy Europy Wschodniej, Stowarzyszenie Bratniej Pomocy Polskiej Młodzieży Akademickiej U. S. B., Towarzystwo Miłośników Historii i Literatury Karaimskiej („Myśl Karaimska"), Towarzystwo Przyjaciół Nauk („Ateneum Wileńskie"), Rocznik Tatarski.
Zamość: Teka Zamojska.

b) **poza Polską:**

Athènes: Revue Mensuelle „Les Balcans".
Augsburg: Historischer Verein von Schwaben und Neuburg.
Baltimore: The John Hopkins University Studies in Historical and Political Science.
Beograd: Académie Royale, Jugoslovenski Istoricki Časopis.
Berlin: Archiv für Urkundenforschung, Berliner Monatshefte, Deutsch-ausländischer Buchtausch, Deutsches Archiv für Geschichte des Mittelalters, Forschungen zur Brandenburgischen und Preussischen Geschichte, Historische Zeitschrift, Jahrbücher für Geschichte Osteuropas, Jomsburg-Vierteljahrschrift, Mitteilungen aus der historischen Literatur, Preussisches Geheimes-Staatsarchiv, Verein für Geschichte der Mark Brandenburg.
Bratislava: „Bratislava" Časopis Učené Společnosti Šafaříkovy, Sbornik Filozofické Fakulty University Komenského.

Breslau: „Kyrios“ Vierteljahrschrift für Kirchen und Geistesgeschichte Osteuropas, Verein für Geschichte Schlesiens, Osteuropa Institut, Staatsarchiv, Staats- und Universitäts-Bibliotek.
Brno: Časopis „Matice Moravské“, Zeitschrift des Deutschen Vereins für die Geschichte Mährens und Schlesiens.
Bruxelles: Société des Bollandistes (Analecta Bollandiana).
Bucureşti: Academia Româna, Revista Istorica, Revista Româna, Revue Historique du Sud-Est Européen.
Budapest: Archivum Europae Centro-Orientalis, „Századok“.
Budziszyn: Časopis Maćicy Serbskeje.
Cleveland: Główna Biblioteka Publiczna.
Cernauti: Codrul Cosminului.
Dresden: Historische Vierteljahrschrift.
Firenze: Archivio storico italiano.
Freiburg i Br.: Historisches Jahrbuch des Görres Gesselschaft.
Heidelberg: Neue Heidelberger Jahrbücher.
Helsinki: Historisk Tidskrift.
Iaşi: Cercetari istorice, Revista Critica.
Kiel: Zeitschrift der Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte.
Kiev: Section Historique de l'Academie des Sciences d'Ukraïne, Wsieukrainska Akademia Nauk.
København: Historisk Tidskrift.
Königsberg: Altpreussische Forschungen, Bücherei des „Prussia-Museums“, Staatsarchiv.
Leningrad: Akademia Nauk S. S. S. R., Biblioteka Kom. Akademii (Istorik Marxist), Istoriczeskij Sbornik.
London: History, The quarterly Journal of the Historical Association, Royal Historical Society, The Slavonic and East European Review.
Lund: Universitets Biblioteket.
Lübeck: Hansische Geschichtsblätter.
Mensk: Uniwersytet.
Milano: Archivio storico lombardo.
Moskwa: Archivnoe Dełо, Krasnyj Archiv.
New-York: The American historical Review.
Oslo: Historisk Tidskrift.
Paris: Biblioteka polska (Bibliothèque polonaise), Bibliothèque de l'École des Chartes, Bulletin of the International Committee of Historical Sciences, Institut d'Études Slaves, Le Monde Slave, La Revue „Moyen-Age“, Revue Historique, Revue d'Histoire diplomatique, Revue d'Histoire moderne, Revue des Questions historiques.
Praha: Časopis Národního Musea, Český Klub Historický, Germanoslavica, Mitteilungen des Vereins für Geschichte

der Deutschen in Böhmen, Slovanský Ústav, Slavische Rundschau, Slovanský Přehled.
Rapperswil St. G.: Biblioteka Muzeum Polski Współczesnej.
Riga: Latvijas vestures instituts.
Roma: Archivum Historicum Societatis Jesu, Biblioteca dell'Academia Polacca di Cracovia, Biblioteca Vaticana, Bulletino dell istituto storico italiano, Nuove Rivista storica, Orientalia Christiana.
Skoplje: Glasnik Srpskog Naučnog Društva.
Sofija: Académie Bulgare des Sciences, Izvestija na istoričeskota Družestvo.
Stettin: Bibliothek der Gesellschaft für Pommersche Geschichte und Altertumskunde.
Stockholm: Historisk Todslaik Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitet Meddelanden fran Svenska Riksarkivet. Karolinska Förbundet.
Stuttgart: Auslanddeutsche Volksforschung, Weltkriegsbücherei.
Tartu: Õpetatud Eesti Selts (Gelehrte Estnische Gesellschaft).
Turčianský sv. Martin: Muzeálná Slovenská Spoločnost, Slovenské Pohlady.
Uppsala: Universitetsbiblioteket.
Utrecht: Historia Mandschrift voor Geschiedenis.
Venezia: Archivio Veneto.
Versailles: Revue de L'Institut Napoléon.
Wiesbaden: Nassauische Landesbibliothek.
Zagreb: Rad Jugoslovenske Akademije.
Zürich: Zeitschrift für schweizerische Geschichte.

Ogółem liczyło P. T. H. z końcem roku administracyjnego 1938/39 razem członków 1311. Wysyła się 198 egz. bądź bezpłatnie, bądź jako wymienne.

DRUKARNIA OSSOLINEUM
LWÓW